

Eva Kristin Wangberg Hansen

Mellom makt og hjelp

**En analyse av barnevernsarbeiderens refleksjoner av egen rolle i posisjonen mellom
makt og hjelp**

Masteroppgave i sosialfag studieretning barnevern

Høgskolen i Oslo

Fakultet for samfunnsfag

Sammendrag

I denne studien har jeg utforsket barnevernsarbeiderens posisjon mellom makt og hjelp ved hjelp av problemstillingen: Hvordan reflekterer barnevernsarbeideren over sin rolle i posisjonen mellom makt og hjelp?

Jeg har valgt problemstillingen ut fra egen interesse og erfaring fra barneverntjenesten, men også med bakgrunn i, at jeg tenker at dette er et tema som med fordel kan belyses i større grad. Jeg mener studien kan fortelle oss noe om hvordan barnevernsarbeideren reflekterer, og hvilke prosesser barnevernsarbeideren forholder seg til i sin utførelse av arbeidet.

Gjennom kvalitative intervju har 4 barnevernsarbeidere fra 2 ulike barneverntjenester fortalt om 2 saker hver, fra oppstart av sak, og frem til status i sakene på intervjutidspunktet. Underveis i fortellingene har barnevernsarbeideren reflektert over vurderinger som ble tatt, ulike situasjoner, opplevelser og arbeidet de gjør.

Jeg valgte å ta for meg voldssaker som et kriterie for type bekymring i sakene. Den ene av de to sakene som ble fremlagt, var preget av at foreldrene ikke var enige i bekymringen og viste motstand mot samarbeid med barnevernet. Den andre av de to sakene, var preget av en enighet om bekymringen og et samarbeid. Grunnen til dette valget av type sak, var at jeg fra egen erfaring var kjent med, at voldsproblematikk skapte et spesielt trykk på rollen mellom makt og hjelp. Nettopp fordi disse to perspektivene ved posisjonen, kom tydeligere til syne, i en type arbeid hvor en eventuell akutt fare for barnet kontinuerlig måtte vurderes. En slik type bekymring spisser derfor refleksjonene inn mot denne ”mellomposisjonen” som er så kompleks ved barnevernsarbeid.

Jeg brukte relasjon og makt som analytiske begrep og analyserte datamaterialet gjennom et interaksjonistisk perspektiv. Mitt fokus i studien var på relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten. For å sette rammen for teorikapittelet trakk jeg inn teori som omhandlet interaksjoner, relasjoner og makt. Jeg trakk inn sosiologen George Herbert Mead, som er sterkt knyttet til mikrososiologi og symbolsk interaksjonisme. Jeg brukte også Foucault og Bourdieus teorier om makt for å beskrive maktbegrepet.

Med dette rammeverket analyserte jeg frem like og ulike temaer som barnevernsarbeiderne reflekterte rundt i arbeidet med familiene. Et sentralt funn i analysen var at hvorvidt barnevernsarbeiderne opplevde å komme i posisjon til å hjelpe familien, hadde sammenheng med hvilken relasjon og tillit de klarte å bygge mellom seg og klienten. Dette hadde igjen sammenheng med grad av bekymring i saken.

Studien fikk også frem at barnevernsarbeiderens refleksjoner ofte handlet om strategier i møte med klienten. Å tilpasse seg og helst ”møte klienten der de er” ble sett på som viktig. Opplevelsen av avmakt, refleksjoner rundt metodebruk og kompleksiteten mellom lovgivningens mål og virkelighetens praksis var også sentrale funn.

Som en følge av dette håper jeg at studiens funn kan bidra til refleksjon, og være et supplement til debatten om dilemmaer i barnevernsarbeid.

Abstract

In this study I explored how child welfare workers reflect over their role in the position of power and help.

I have chosen the topic due to personal interest and experience in child welfare services, but also because I believe that there is much to learn from understanding how child welfare workers reflect, and the processes they employ in the execution of their work.

I conducted qualitative interviews of four child welfare workers (from two distinct offices), each whom described two cases from the timepoint of when the worker started the case until the time of my interview. During the narratives, the child welfare workers reflected on assessments that were taken, different situations encountered, various experiences and the work they do.

I chose to focus my study exclusively on cases opened due to issues of violence. One of the two cases submitted was impacted by the parents not agreeing with the child welfare worker concern, and resisting cooperation with the services offered, whereas the second case was characterized by agreement on the concern and cooperation. The reason for my focus on these types of cases stems from my own experience that issues of violence create a special tension on child welfare workers' role balancing power and help, particularly when a child's safety is at risk and needs to be constantly evaluated. This type of concern narrows the reflections towards this "intermediate position" which is so complex in the field of child welfare.

I used relational and power as analytical concepts and analyzed the data through an interactional perspective. My focus in this study was the relationship between the child welfare worker and client. In the theoretical chapter, I focused on theories regarding interactions, relationships and power. I cited the sociologist George Herbert Mead, whose work is strongly rooted to microsociology and symbolic interaction. I also used Foucault and Bourdieu's theories of power to describe the concept of power.

With this framework, I analyzed both shared and unique themes child welfare workers reflected upon in working with families. A key finding of this analysis was the degree of success child welfare workers achieved in placing themselves in position to help the family, was correlated to the relationship and trust they managed to build with the client. This was again related to the degree of their concern in the case.

The study has also revealed that child welfare workers' reflections often focused on strategies in the face of the client. To adapt and "meet the client where they are" were seen as important themes. The experience of powerlessness, reflections on the methodology and complexity between legislative goals and real practice were also key findings.

I hope that these findings may contribute to reflection, and lead to dialogue on the dilemmas confronted in child welfare work.

Forord

Opgavens tema handler om en rolle som jeg gjennom min erfaring gjennom arbeid med barn og barnevern i snart 12 år har kjent på som innholdsrik og interessant. På den ene siden er den preget av gode relasjoner, barn og familier som får bedret sin livssituasjon og positive møter med mange spennende mennesker, og på den andre siden er den preget av motstand, frykt, tvang, avvisning og avmakt. Jeg mener posisjonen krever refleksjon over det man gjør og hvorfor man gjør det.

Takk til informantene som stilte opp til intervju slik at denne studien i det hele tatt lot seg gjennomføre. Dette har vært en spennende, lærerikt og til tider en svært krevende prosess for meg.

I forbindelse med arbeidet i studien ønsker jeg å rette en stor takk til min veileder Liv Mette Gulbrandsen. Takk for at du har vært tålmodig og gitt meg tid da livet krevde det. Jeg har hatt inspirerende samtaler med deg om barnevernsfeltet, og jeg kunne ikke fått bedre veiledning underveis i prosessen. Du har delt av din kunnskap og har vært raus og tydelig med meg.

I fjor ble studiene lagt bort, da min lille Mikkel ble født sommeren -15. Våren -16 tok jeg opp igjen tråden og måtte arbeide hardt for å komme tilbake i studiefokus. Det var til tider vanskelig. Spesielt vanskelig var det å plutselig skulle være så mye borte fra Mikkel. Takk Martin, for at jeg på grunn av deg kunne være trygg på at Mikkel var i de beste hender, og at jeg kunne tillate meg å fordype meg i oppgaven mens du hadde pappapermisjon. Takk for at du under hele prosessen har vært støttende og hjelpsom. Nå er jeg snart i mål!

Takk til kollegaer, venner og øvrig familie, spesielt til Nina og lillesøster Marit som har vært til stor hjelp i innspurten. Takk for støtte og hjelp i denne prosessen som varte en del lengre enn først planlagt. Deres støttemeldinger, samtaler og diskusjoner har vært til stor hjelp i å holde både inspirasjonen og motivasjonen oppe.

Oslo, mai 2016

Eva Kristin Wangberg Hansen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	4
Forord	6
1.0 Innledning	9
1.1 Bidrag fra forskningsfeltet.....	9
1.2 Presentasjon av problemstillingen	10
1.3 Begrunnelse for valg av problemstilling.....	10
1.4 Avgrensing av oppgaven.....	12
1.5 Begrepsavklaring	13
1.5.1 Barnevernsarbeideren.....	13
1.5.2 Vold.....	13
1.5.3 Refleksjon.....	13
1.6 Barneverntjenestens verdi og lovgrunnlag.....	14
1.7 Oppgavens oppbygging	18
2.0 Teori og verdimessig forståelse	19
2.1 Relasjonen.....	19
2.2 Makten	22
3.0 Metode	26
3.1 Kvalitativt forskningsintervju.....	26
3.2 Rekruttering	27
3.2 Innsamling av data.....	27
3.3 Intervjuet.....	28
3.4 Transkribering.....	29
3.5 Analytisk fremgangsmåte	29
3.6 Etske betraktninger med forskerens rolle	30
3.7 Etske betraktninger med intervjuobjektets rolle.....	31
4.0 Analyse av innsamlede funn	32
4.1. Strategier i møte med klienten	32
4.1.2 Å ”møte klientene der de er”	33
4.1.3. Definisjonen av situasjonen	37
4.1.4. Metodebruk.....	40

<i>4.1.5 Samarbeid med andre instanser.....</i>	<i>43</i>
<i>4.1.6 Avmakt.....</i>	<i>46</i>
5.0 Oppsummering og avsluttende drøfting.....	47
Litteraturliste:	53
Vedlegg: Infoskriv til informantene med samtykke erklæring.....	56

1.0 Innledning

1.1 Bidrag fra forskningsfeltet

Jeg har funnet frem til tidligere forskning som kan ses på som relevant for temaet for denne studien. Fra politisk hold er det i barneverntjenesten et fokus på evidensbaseringen i tiltakene og utjevningen av maktforholdet med mer brukerstyrte tiltak. Jeg har også valgt å trekke inn opplevelsen av avmakt som mange barnevernsarbeidere kjenner på i arbeidet.

Det er flere bidrag til forskningen som omhandler utjevning av makten til sosialarbeideren. Spesielt handler dette om at jo lenger ned i systemet man jobber jo viktigere synes det å være at makten mellom sosialarbeideren og klienten utjevnes. Det finnes flere studier på Empowerment i sosialt arbeid. Empowerment dreier seg om å utjevne makt. Klientenes hverdagskunnskap og kompetanse skal utfordre fagfolks tradisjonelle tenkning (Faureholm 1999).

Slettebø (2008) knytter Empowerment til begrepet brukermedvirkning. I sin studie viser han til at dette er et komplisert forhold å studere nettopp fordi relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten er asymmetrisk. Ved en interessekonflikt mellom foreldre og barn er det barnets interesse som skal vektlegges. I sin forskning peker Slettebø på at det finnes nivåer av brukermedvirkning og ulike prosesser som skjer i disse nivåene. Brukermedvirkning blir ikke bare sett på som et virkemiddel men også et mål. I Slettebøs studie fremkommer det at begrepet i liten grad egner seg i barnevernsarbeid. Nettopp fordi å ha en sak hos barnevernstjenesten er en situasjon som foreldrene og barnet ikke nødvendigvis kan velge seg ut av. Utjevningen av makt i relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten må derfor ses på som vanskelig.

Andre bidrag til forskningen handler om studier vedrørende metodebruk. Forskningen er spesielt rettet inn mot de manualbaserte metodene som barneverntjenesten i stor grad har tatt i bruk de siste tiårene (Schjelderup 2005). Egelund (1997) viste til i en undersøkelse hvordan effektiviteten i arbeidet kan være vanskelig å legitimere for sosialarbeideren, dels fordi målgruppen er uklar og dels fordi metodene som brukes ikke har kjente effekter. Det måles derfor ut fra prosedyrer og rutiner som enkelt kan kontrolleres. Føllesø (2005) mener dette tvinger barnevernet inn i prosesser som tjener organisatoriske mål snarere enn prosessene som

kunne ha forbedret familiens situasjon og velferd. Møter med klienter forutsetter nærhet, tillit og lydhørhet.

Andre forskere har bidratt til feltet med studier som omhandler barnevernets forhold til makten. Gosh (2007) hevder i sin studie at mange barnevernsarbeidere unngår å reflektere over makten. Gosh (2007) mener dette kan være farlig. Hun mener at man kan overse den skjulte krenkelsen av klienten som ofte finner sted når klienten karakteriseres på en bestemt måte eller utelukkes fra å være aktiv i sin egen sak. Dette kan skje dersom man tror at den mest synlige eller de merkbare uttrykkene for makt ikke er tilstede.

Barnevernsarbeideren har oftest gode intensjoner i møte med klienten og ønsker å møte dem på en god og respektfull måte. Ifølge Uggerhøj (1995) skjer det likevel noe annet i praksis enn det barnevernsarbeideren har som ideal. Han studie viste at barnevernsarbeideren ofte agerte som systemets talerør i møte med klienten istedenfor å være klientens advokat og støtte. Denne atferden var ifølge Uggerhøjs studie ikke bevisst.

Jeg vil i denne studien utforske barnevernsarbeiderens refleksjoner om sin rolle mellom dette maktperspektivet og hjelpeperspektivet.

1.2 Presentasjon av problemstillingen

Hvordan reflekterer barnevernsarbeideren over sin rolle i posisjonen mellom makt og hjelp?

1.3 Begrunnelse for valg av problemstilling

Jeg har valgt problemstillingen ut fra interesse og ut fra egen erfaring med barnevernsarbeid. Jeg har også valgt problemstillingen ut fra at jeg tenker at dette er et tema som med fordel kan belyses i større grad. Jeg mener det er et relevant tema som kan fortelle oss noe mer om hvordan barneverntjenesten arbeider, reflekterer og hvilke prosesser som skjer i systemet barnevernsarbeideren befinner seg i.

Jeg mener at en svært viktig egenskap hos mennesker som arbeider i en hjelperrolle og i relasjon med andre mennesker er evnen til å reflektere rundt sin rolle og videre rundt sitt arbeid. Kanskje er dette spesielt viktig i en posisjon som barnevernsarbeider, hvor det i tillegg til hjelp, utøves makt? Jeg mener rom for refleksjon både av egen rolle, men også av

det systemet man arbeider i kan skape et bedre barnevern. Gosh (2007) mener at sosialarbeideren kan minske krenkelser hos klienten ved å reflektere over den makten man har. Jeg mener også at refleksjon er en forutsetning for å kunne jobbe med mennesker på en god og gjennomtenkt måte.

Arbeidet handler om livet til andre mennesker. Barnevernets inngripen kan få store følger både for barnet, foreldrene og familien både i en positiv retning og i negativ retning. Dette mener jeg man som barnevernsarbeider skal ha stor respekt for. Derfor ser jeg på refleksjon over den jobben man gjør i møte med klienten, som av ulike årsaker kommer i kontakt med barneverntjenesten som svært viktig.

Jeg tenker at refleksjon rundt egen rolle også vil kunne bidra til å skape gode relasjoner til familiene barnevernet jobber med. Hvordan man går frem i kontakten med familiene har mye å si og både personlige egenskaper og metoder kan være en stor fordel her. De kan også være en ulempe. Jeg tenker derfor på at det også er et etisk perspektiv i det å kunne reflektere over egen rolle.

Barnevernets rolle i møte med familier er omstridt, og det å jobbe i en stilling hvor bruk av makt og hjelp hele tiden blir satt opp mot hverandre slik det ofte blir i barnevernsarbeid gjør noe med oss. Jeg mener at det er viktig å få frem refleksjonene som barnevernsarbeideren sitter inne med for å videre kunne ha et best mulig utgangspunkt for å kunne utvikle et godt barnevern.

Temaet for oppgaven er barnevernsarbeiderens posisjon mellom makt og hjelp.

Barnevernsarbeiderens rolle befinner seg i en konstant posisjon mellom myndighet til og ansvar for å sette inn hjelp eller kontroll for å sikre at barnet i en familie er under god nok omsorg eller får den hjelp den/de er i behov av etter en vurdering om hva som er barnets beste. Det er den barnevernsansattes ansvar å forsøke å komme i posisjon til å undersøke og videre avklare barnets omsorgssituasjon. For å komme i posisjon til arbeid i en familie krever det at man som barnevernsansatt har egenskaper som er viktige for å danne grunnlag for relasjoner og skape tillit. Men hvordan skape tillit i en relasjon som fra sitt utgangspunkt er preget av barnevernets kontroll posisjon? Dette er et gjentakende dilemma som barnevernstjenesten ofte møter på. Jeg tenker at det da er relevant å se nærmere på hvilke refleksjoner barnevernsansatte sitter med vedrørende sin rolle.

1.4 Avgrensning av oppgaven

Intervjuene som danner grunnlaget for datainformasjonen i denne studien har jeg gjennomført gjennom henvendelse til to ulike barnevernkontor i Oslo kommune. Det er 4 barnevernsarbeidere som har blitt intervjuet. Intervjuene ble gjennomført av meg. Informantene fortalte om familiene med utgangspunkt i fra de mottok bekymringsmelding til nåværende situasjon i 2 saker hver.

Alle sakene handler om bekymring for vold i nære relasjoner. Saken fremlegges fra mottatt bekymringsmelding, gjennom undersøkelsesfasen og i enkelte av sakene ut i tiltaksfasen. I den ene av de to sakene informantene fremla hadde foreldrene uttrykt at de er enige i bekymringen om at vold har blitt brukt og samarbeider med barneverntjenesten gjennom prosessen med å få til endring. I den andre saken de fremlegger er foreldrene uenige i bekymringen og viser motstand til opplysningene som har fremkommet og til videre samarbeid med barneverntjenesten.

Informantene jobber ved to ulike barneverntjenester som befinner seg på hver sin kant av Oslo kommune. Det ene helt i øst og det andre helt i vest i byen. Jeg har i utgangspunktet verken kategorisert eller tematisert eventuelle ulikheter eller likheter ved kontorene og barnevernsarbeiderens refleksjoner ut fra hvilket kontor de kommer fra, men tenker at det muligens kan fremkomme observasjoner som er av interessant karakter, og at jeg da vil ta med dette som et element i min analyse av dataene.

Jeg har gjennom intervju spørsmålene satt fokus på hvordan barnevernsarbeideren forteller sakens historie. På denne måten reflekterte de over sine vurderinger og hendelser i saken. Dette var mitt utgangspunkt for intervjuene.

Underveis og etter at jeg startet med å analysere de data som fremkom fant jeg flere interessante temaer jeg ønsker å fokusere mer på i denne undersøkelsen som vil fremkomme i analysekapittelet.

Denne studien er en undersøkelse som omhandler barnevernsarbeideren i hovedsak. Jeg har ikke intervjuet foreldre eller barna i sakene jeg har fremlagt. Det er derfor viktig å presisere at oppgavens datamateriale fremkommer ut fra barnevernsarbeiderens perspektiv.

1.5 Begrepsavklaring

Her vil jeg ta for meg noen begreper som blir mye brukt i oppgaven og beskrive hva jeg mener med dem.

1.5.1 Barnevernsarbeideren

Jeg har i oppgaven valgt å bruke begrepet barnevernsarbeider istedenfor saksbehandler. Til vanlig bruker jeg begrepet saksbehandler men jeg har i denne studien unnlatt å bruke begrepet da jeg mener at begrepet barnevernsarbeider i større grad setter fokus på at det dreier seg om sosialt arbeid med fokus på refleksjoner og relasjonene i arbeidet. Jeg tenker at ved å bruke barnevernsarbeiderbegrepet vil det være enklere å se for seg denne relasjonen, og barnevernsarbeideren som en person med tanker og refleksjoner og ikke en "saks"behandler.

Om jeg hadde valgt å bruke begrepet saksbehandler tenker jeg at man lettere hadde sett for seg relasjonen og arbeidet med barnet og foreldrene som en "sak" og at både saken og saksbehandleren "forsvinner" litt i systemet. Jeg ønsker å trekke frem mer den relasjonelle rollen en barnevernsarbeider har til barna og foreldrene de jobber med.

1.5.2 Vold

Isdal (2000) beskriver definisjonen av vold slik: *"Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den andre til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutter å gjøre noe den vil"*

I sakene som har blitt fremlagt for meg under intervjuene har det handlet om vold fra foreldrene mot barna, eller vold mellom foreldrene. Barna eller en av foreldrene har blitt utsatt for psykisk eller fysisk vold i form av en krenkende og skremmende handling.

1.5.3 Refleksjon

Barnevernsarbeiderens refleksjoner er det sentrale i problemstillingen. Jeg vil nå kort avklare hva jeg tenker om refleksjoner i profesjonelt arbeid. Våre følelser og våre opplevelser i arbeidet tenker jeg påvirker hvordan vi arbeider. Når jeg tenker på det å reflektere så tenker jeg at det å være reflektert er at man er i stand til å "tenke over" det man står i og tenke gjennom" det man gjør. Altså at arbeidet man gjør ikke er helt tilfeldig, men har mål og

mening. Refleksjonsprosessen dannes innenfor rammen av sosial atferd (Mead 2005, 377). Dette er dermed noe vi alle i mer eller mindre grad gjør når vi interagerer med hverandre.

Jeg mener at dette er et svært viktig element i barnevernsarbeid, og kanskje generelt i relasjoner hvor maktforholdet er skjevt. Barnevernet har en viktig rolle i samfunnet og arbeidet bør ikke være tilfeldig og lite gjennomtenkt. Barnevernet har myndighet for stor inngripen i familiers liv. Denne inngripen som barneverntjenesten har myndighet til på vegne av staten, krever at man som forvalter av velferdsstaten har et reflektert forhold til hele systemet og egen rolle.

I lukkede systemer (som jeg mange ser barneverntjenesten som) vil det være fare for at barnevernsarbeideren kan miste evnene til å reflektere og fokusere på et forsvar av egen tjeneste som kan ende opp som nærsynt (Haugland 2007, 269). Dette tenker jeg kan skje spesielt når barnevernsarbeideren står under kritikk eller er i konflikt med klienter. Det er en av grunnene til at jeg ser på refleksjon som en av de avgjørende egenskapene som bør være i fokus hos en barnevernsarbeider.

Barneverntjenesten er en av få institusjoner som utøver makt mot enkeltmennesker og familier. Det har ved tidligere undersøkelser fremkommet funn som tilsier at sosialarbeidere (her barnevernsarbeidere) kjenner på et ubehag ved å inneha denne maktrollen.

Undersøkelser viser at mange ikke bryr seg om denne maktrollen de innehar (Gosh 2007, 321). Gosh (2007) mener dette kan være farlig. Det er her et tydelig behov for refleksjon i rollen mellom makt og hjelp. Dette er to momenter som jeg tenker er uløselig knyttet til hverandre.

1.6 Barneverntjenestens verdi og lovgrunnlag

Fra forebyggende arbeid og hjelpetiltak til omsorgsovertakelser og i unntakstilfeller også adopsjon. Barnevernets arbeid omfatter et vidt felt. Barneverntjenesten er underlagt Lov om barneverntjenester (Lov av 17. Juli 1992 nr 100).

§1-1. Lovens formål.

Formålet med denne loven er:

- å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid,

- å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

I barneverntjenestens formålsparagraf står det at de voksne som jobber med barna har rett og plikt til å legge til rette for at barn som vokser opp med omsorgssvikt, vold og overgrep skal få hjelp og støtte til å fortelle hvordan de har det som aktiv deltaker og ut fra sitt perspektiv. Formålsparagrafen skal sikre at de som er i behov av det skal få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Lov om barneverntjenester vurderes ofte opp mot hva som står i barnekonvensjonen¹. Barnets beste er en vurdering som er vanskelig. Den må settes i sammenheng med barnets alder, utviklingsnivå og hva man vet om det enkelte barnet og dets situasjon. Dette må settes i sammenheng med generell kunnskap om hva man vet generelt om barn i sammenlignbare situasjoner (Sandberg 2009 i Kvello 2010, 21). Det er barneverntjenesten som i Norge er satt til å definere hva barnets beste er i en omsorgssituasjon, selv om mange fagdisipliner nok kan uttale seg og diagnostisere familier.

Barnevernet må også forholde seg til andre lover enn barnevernloven, eksempelvis barneloven, forvaltningsloven, offentlighetsloven og tvisteloven (NOU 2012:5). Samtidig som barnets beste må vurderes etter barnevernloven skal barnevernet også vurdere at FNs barnekonvensjon og menneskerettighetene er ivaretatt og vurdert. I 2003 ble barnekonvensjonen inkorporert i norske lover. Barnekonvensjonen går foran norsk lov dersom det er motstrid i loven om barnets beste (Christiansen 2012, 3).

Det barnevernfaglige feltet er komplekst og består av å se sammenhenger mellom mange faglige felt. Det er svært ofte et samarbeid i barnevernssaker med andre relevante instanser som familien er i kontakt med. Eksempelvis er psykiatrien, skoler, barnehager og helsestasjoner ofte naturlige fagfelt å samarbeide med.

I barnevernsarbeid må man også ha kunnskap om og ha fokus på flere felt samtidig som for eksempel juss, psykologi, psykiatri, pedagogikk og generell kunnskap om samfunn og ulike sosioøkonomiske situasjoner som familiene kan befinne seg i. Ikke sjeldent kan det være at familien står i en krise på mange plan samtidig. For eksempel økonomisk, materielt,

---

¹ <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-barnekonvensjonen>

psykologisk og sosialt. I denne sammenheng har barnevernet ofte fått kritikk gjennom mediene for å fokusere på samspill og relasjonelle problemstillinger når familiens øvrige situasjon er preget av økonomisk og materialistisk kaos. Barnevernet kan ofte iverksette økonomisk støttende tiltak men den faglige interessen er rettet inn mot relasjoner og samspillet i familien (Andenæs 2004). Uansett er denne rollen hvor man som barnevernsarbeider må ta vurderinger med fagkunnskap fra ulike felt i bunnen vanskelig og komplekst.

I et infoskriv som ble til i et samarbeid mellom Fellesorganisasjonen (FO), LO og Fagforbundet (2016) der målet var å tydeliggjøre hvorfor det er behov for en bemanningsnorm i kommunalt barnevern, beskriver FO, fagforbundet og LO at ansatte i barnevernet har ansvar for flere barn og unge enn det som er forsvarlig. Organisasjonene anbefaler en bemanningsnorm på mellom 9-15 barn per barnevernsarbeider som norm.

Dette vet jeg av egen erfaring er langt fra virkeligheten for mange barnevernsarbeidere. FO beskriver en situasjon hvor det ofte er dårlig samsvar med det som er intensjonen i lovverket og det som er en realitet for ansatte i barnevernstjenesten. Det er en utfordring at ansatte har et høyt sykefravær og slutter ofte når arbeidet i stor grad består av å skulle skape gode relasjoner og samarbeide med mennesker i vanskelige situasjoner. Dette krever mye emosjonelt av barnevernsarbeideren og presset på den enkelte barnevernsarbeideren kan bli for høyt. Hva gjør dette gapet mellom lovgivningen og virkelighetens praksis med barnevernsarbeiderens rolle? FO skriver blant annet i sin undersøkelse fra 2016 at mange barn og unge ikke får den hjelpen de trenger på grunn av dette noe som er alvorlig.

Den 01.01.16 trådte det i kraft en endring i barnevernloven (Lov av 17. Juli 1992 nr 100).

Utdrag fra LOB § 4-4 tredje og fjerde ledd:

Fylkesnemnda kan, når det er nødvendig for å sikre barnet tilfredsstillende omsorg eller av andre grunner, beslutte at opphold i b'arnehage eller andre egnede dagtilbud, opphold i besøkshjem eller avlastningstiltak, leksehjelp, fritidsaktiviteter, bruk av støttekontakt eller andre lignende kompensierende tiltak skal settes i verk ved pålegg til foreldrene. Når det er nødvendig for å sikre barnet tilfredsstillende omsorg, kan fylkesnemnda gi pålegg om tilsyn, meldeplikt og urinprøver. På samme vilkår kan fylkesnemnda gi pålegg om omsorgsendrende tiltak. De omsorgsendrende tiltak som anvendes, skal være faglig og etisk forsvarlige og bygge på et allment akseptert kunnskapsgrunnlag.

Hjelpetiltak etter tredje ledd kan opprettholdes inntil ett år fra vedtakstidspunktet. For pålegg om opphold i barnehage eller annet egnet dagtilbud gjelder ingen tidsbegrensning.

På tidspunktet da jeg intervjuet informantene til denne undersøkelsen var ikke lovendringen tredd i kraft. Den har imidlertid tredd i kraft p.d.d., og kan på mange måter ses på som at barneverntjenesten har fått et redskap til mer bruk av makt for å klare å komme i posisjon til å hjelpe barnet.

Som jeg vil beskrive senere i oppgaven kan makt både ses på som noe positivt og negativt. Jeg tenker at lovendringen på mange måter vil skape nye utfordringer for barnevernet. Vil en slik lovendring bidra til å ”trekke ut” saken slik at det blir barnet som sitter igjen skadelidende fordi barneverntjenesten ”prøvde for mye og for lenge”? Eller vil lovendringen bidra til at man oftere kommer i posisjon til å hjelpe familiene? Kan familiene få til endringsarbeid når de selv ikke er enige i at det skal gjøres en endring? Er ikke utgangspunktet for all endring at både hjelperen (i dette tilfellet barnevernsarbeideren) og klienten har lik forståelse av hva som skal endres på?

Forskning og empiri viser til at endringsarbeid er avhengig av en kvalitet i relasjonen mellom sosialarbeideren og klienten (Einarsson 1997. I Bunkholdt 2000, 191). Vil man starte med en slik felles forståelse dersom hjelpetiltak har startet med tvang som utgangspunkt? Uansett tenker jeg at lovendringen fører med seg et perspektiv som peker på at det skal fokuseres på å se barna først og fremst. Foreldrenes synspunkter skal ikke gå foran vurderingen om hva som er barnets beste, ved at foreldrene ikke samtykker til tiltak der det er høy bekymring for barnet.

Informantene fortalte at de alltid arbeidet etter en metode i arbeid med vold i nære relasjoner. Metoden de brukte ble navngitt ”Klemetsrudmodellen” ved det ene kontoret og ”Voldsprotokollen” ved det andre kontoret, og ble i et infoskriv om metoden forklart som en erfaringsbasert metode til bruk for tilnærming av voldsproblematikk i barnevernet. Tilnærmingen er ulik ut fra om bekymringen handler om vold mellom foreldrene, vold mot barn eller hvorvidt det er snakk om en akutt situasjon på bakgrunn av vold.

Barneverntjenesten bruker også andre metoder i arbeidet sitt. Dette er for det meste snakk om evidensbaserte metoder eller såkalte manualbaserte metoder som har blitt innført i

barneverntjenesten de siste ti årene (Backe-Hansen 2009, 4). Mange forskere har stilt seg kritisk til at metodene synes å ikke være prøvd ut i stor nok grad, til at man kan si noe om langvarig virkning. Mange mener også at forskningen som har vært tilknyttet metodene har vært snever (Marthinsen 2012). Hvorvidt kunnskap er synonymt med evidens og omvendt er en faglig debatt som pågår den dag i dag når det er snakk om hvordan et kunnskapsbasert barnevern skal se ut (Backe-Hansen 2009).

1.7 Oppgavens oppbygging

- Kapittel 1 beskriver jeg problemstillingen og begrunnelse for valg av tema. Videre tar jeg opp bidrag fra tidligere forskning som er relevant for studien og beskriver min avgrensning av oppgaven.
- I kapittel 2 redegjør jeg for teori som brukes som teoretisk rammeverk i analysen. Jeg presenterer og trekker også inn det analytiske perspektivet interaksjonisme som jeg skal analysere datainformasjonen gjennom. Jeg tar utgangspunkt i de analytiske begrepene jeg har valgt ut fra tema for oppgaven, relasjonen og makt.
- I kapittel 3 beskriver jeg studiens metodiske tilnærming, og min analytiske fremgangsmåte. Jeg sier her noe om valg av metode og hvordan jeg har analysert datamaterialet. Jeg beskriver også noen etiske betraktninger ved intervjuene.
- I kapittel 4 fremlegger jeg funn fra analysen av dataene som fremkom i intervjuene og drøfter disse. Disse er delt inn i kapitlet Strategier i møte med klienten og deretter 5 underkapitler knyttet til dette temaet.
- I kapittel 5 Oppsummerer jeg studiens funn og drøfter hvordan disse kan impliseres i arbeidet med å utvikle barnevernet.
- Til slutt legger jeg ved litteraturliste med oversikt over litteratur jeg har henvist til i oppgaven og et vedlegg med informasjon og samtykke skjema som ble brukt i forbindelse med rekruttering av informantene.

2.0 Teori og verdimeessig forståelse

I dette kapitlet beskriver jeg mitt teoretiske ståsted for undersøkelsen. Jeg har plukket ut teoretiske rammer som kan hjelpe meg å se relevante begrep i lys av en interaksjonistisk tilnærming. Dette vil senere i oppgaven hjelpe meg til å analysere datamaterialet mitt.

I temaet mellom makt og hjelp i barneverntjenesten, fokuserer jeg på relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten. Jeg ønsket å undersøke barnevernsarbeiderens perspektiv i relasjonen, hvordan barnevernsarbeideren reflekterer over sin rolle i posisjonen mellom makt og hjelp.

Når jeg skulle utvikle mitt teoretiske ståsted for undersøkelsen, måtte jeg se på hvilke begreper som var sentrale i teamet for oppgaven. Begrepene relasjon og makt ble viktige å trekke frem her. Jeg ville se disse begrepene gjennom teori knyttet til temaet, samt gjennom et interaksjonistisk perspektiv.

For å sette rammen for teorikapitlet kommer jeg til å bruke teori som handler om interaksjoner, relasjoner og makt. Jeg vil trekke inn sosiologen George Herbert Mead som er sterkt knyttet til mikrososiologi og symbolsk interaksjonisme. Jeg vil også trekke inn både Foucaults og Bourdieus teorier om makt.

2.1 Relasjonen

Mead (2005) har et inngående fokus i det som skjer i hver enkelt aktør i samfunnet, og hvordan man videre kan påvirke andre aktører i en interaksjon. Det som ifølge Mead blir sett på som det sosiale "selvet" tenker jeg vil ha stor betydning for hvordan vi interagerer med hverandre. Sosiale interaksjoner påvirker igjen systemet rundt oss (Levin 1996).

Barnevernsarbeideren og klienten interagerer med hverandre og må gjennom felles sak skape en relasjon. Relasjonen kan være preget av samarbeid eller motstand. Relasjonen vil uansett være noe som påvirker både barnevernsarbeiderens og klientens opplevelse av situasjonen.

I samfunnet er selve kommunikasjonen det som gjør mennesker til deltakere i hverandres prosess. Denne prosessen danner grunnlaget for utviklingen av både selvet men også gruppen som enhet (Mead 2005, 279). Ved å være deltakende i hverandres prosess vil vi påvirke både oss selv og hverandre og dermed kunne utvikle oss.

I alle yrker der samspillet mellom menneskene er viktig slik som i for eksempel barnevernsarbeid, vil slike prosesser og utviklingsgrunnlag være viktige. Prosessene skaper grunnlag for vår personlighet, og utvikler den. Jeg tenker at man gjennom denne utviklingen, også skaper det man kan kalle personlig kompetanse. Greta Marie Skau (2013) mener at personlig egnethet er viktig, og mange ganger en avgjørende del av den samlede kompetansen til den yrkesutøvende. Vår personlige kompetanse viser seg i kontakten man får med andre mennesker. Jeg tenker at man ved personlig egnethet kan ha god sjanse for å oppnå et godt samarbeid, eller skape et godt grunnlag for et godt samarbeid med klientene. I tillegg til personlig egnethet vil mål, metoder og teknikker som brukes i kontakten, ligge til grunn for et godt samarbeid (Berge 2008, 25). Dette kan skape tillit og fortrolighet som ses på som viktig i samspill mellom mennesker.

Barnevernsarbeideren og klienten vil påvirke hverandre i sitt samspill og sammen lage det samarbeidsgrunnlaget som er mulig ut fra det de gir hverandre av respons i kommunikasjonen (Mead 2005). Når personlig egnethet er viktig i en samarbeidsprosess kan det være kompleks og vanskelig å få en god relasjon i mange tilfeller. Både fordi relasjonen kan være preget av konflikt, mange involverte og ulike perspektiv, men også fordi den så sterkt er preget av de personlige egenskapene til profesjonsutøveren. Harald Grimen (2009, 210) bekrefter i sin debatt om evidensbaseringen i profesjonsarbeid, at siden interaksjonen i så stor grad skjer gjennom kommunikasjon og relasjoner, vil profesjonsutøverens egenskaper eller utøvereffekter være sentrale i arbeidet.

Gjennom vårt normsystem og gjennom forventninger rundt oss utvikler vi vår atferd. Mead kaller denne påvirkningen for ”den generaliserte andre” (Mead 2005, 281). Våre ulike roller er gjensidig forbundet gjennom normer og forventninger. Hvordan vi blir påvirket av hverandre vil styre hvordan barnevernsarbeideren og klienten tenker, og dermed hvordan han/hun forstår situasjonen. Relasjonen som utvikles gjennom arbeidet krever derfor at man må forhandle seg til en lik forståelse av situasjonen og samarbeidet (Hutchinson 1996, 64). Her kan man tenke seg at det foregår en del forhandlinger mellom de involverte i relasjonen. I en kontakt med barneverntjenesten vil det alltid være flere aktører. Mor, far, barnet/barna og barnevernsarbeideren skal ut fra alles (ofte ulike) perspektiv finne en så lik forståelse av situasjonen som mulig for å få til et samarbeid. I disse forhandlingene skapes det spenninger som igjen vil kunne skape konflikter dersom man ikke klarer å utvikle relasjonen til en

samarbeidsfokusert situasjon, med en lik forståelse av saken. Levin (2001) mener at hvordan barnevernsarbeideren definerer situasjoner blir avgjørende for hvordan sakene håndteres.

Selve definisjonen av situasjonen er sentralt i denne studien, nettopp fordi den i så stor grad påvirker interaksjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten. Barnevernsarbeideren har som oppgave å sørge for at barn lever i en trygg og god omsorgssituasjon. I dette arbeidet ligger det til grunn en definisjon av situasjonen. Ulike bekymringer eller ulik problematikk må forstås på en måte. Dette skaper utfordringer i samarbeidet fordi situasjoner sjeldent forstås helt likt. Mennesker reagerer imidlertid ikke så mye på selve situasjonen de befinner seg i, men på sin forståelse eller syn på situasjonen. Altså man definerer enhver situasjon til å bety noe (Mead 2005). For å knytte dette til barnevernsarbeid tar jeg for meg et eksempel. En klient er bekymret og redd under et møte med barnevernet. Det er uten at det er grunn for å være redd under akkurat det møtet, er dette klientens egen forståelse og definisjon av situasjonen. Barnevernsarbeideren sitter kanskje med en annen forståelse og tenker kanskje at møtet går veldig fint, og at nivået på bekymringen i familien har senket seg. På denne måten får vår forståelse og definisjon konsekvenser for oss fordi vi alltid handler ut fra vår forståelse (Ibid.).

Disse ulike perspektivene og måten å definere situasjoner på preger også barnets rolle. Den økende grad av et individualiserende fokus på familien har også preget vårt syn på barnet. Barnet har på mange måter stått frem som en individuell rettighetshaver som en følge av denne utviklingen. Det kan virke paradoksalt at barnet ofte ikke står i senter for barnevernets arbeid (Christiansen 2012). Ved motsetninger mellom barnets og foreldrenes interesser er det barnets interesser som skal få avgjørende betydning og vektlegges (Slettebø 2008, 48).

Barnevernsarbeiderens relasjon og samarbeid med barnet kan være preget av en frykt hos barnevernsarbeideren om å påføre barnet ”unødvendige belastninger” gjennom en slik aktiv rolle. Barnet kan havne i lojalitetskonflikt mellom foreldrene og barnevernsarbeideren og på denne måten oppleve å bære ansvar for en konflikt i relasjonene (Christiansen 2012, 24). Likevel må det sies at barnevernet har i økende grad involvert barnet som en aktiv aktør i egen sak. Av egen erfaring vet jeg at metoder for å snakke barn er implisert i barnevernets arbeid i stor grad. Det ses på for mange, som viktig og avgjørende, for om barnevernsarbeiderens har gjort et godt arbeid i en sak, at barnet har vært involvert i prosessen ved barnesamtaler. Det kompetente barnet har blitt et begrep. Barnet blir påvirket

av sine omgivelser og påvirker sine omgivelser (Gjertsen, 2007, 91). Ved et interaksjonistisk syn på barnet vil det akkurat som sine foreldre og barnevernsarbeideren ha sin egen definisjon av situasjonen som igjen vil påvirke de personene rundt seg.

2.2 Makten

Barnevernsarbeideren befinner seg i en konstant posisjon hvor makt er en sentral del. Ifølge sosiologen Max Weber er makt tilstede i alle sosiale relasjoner (Villadsen 2007, 87). Makt er dermed også tilstede i alle relasjoner mellom klient og hjelper. Webers definisjon på makt: *”Makt er et eller flere menneskers sjanse til å sette igjennom sin egenvilje i det sosiale samkvem, og det selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand”* (Weber 1971, 53 i Slettebø 2008, 73)

Barnevernsarbeideren kan settes inn i 3 ulike roller i arbeidet. Myndighetsutøver, terapeut og pedagog. Levin (2001) mener det er disse diskursene som representerer sosialt arbeid og at makten blir utøvd horisontalt av disse. Relasjonen mellom klienten og barnevernsarbeideren ses på som asymmetrisk. Med dette mener jeg at maktforholdet er skjevt. Makten ligger hos barnevernsarbeideren ved at det er en situasjon (altså bekymringen eller problematikk i familien), som skal defineres og tas vurderinger rundt.

Gjennom Foucaults perspektiv på rollen, har barnevernsarbeideren en disiplinerende rolle. De skal disiplinere borgerne, og de er satt av myndighetene ved lovgivningen til å utføre oppgavene (Gosh 2007, 324). Selve begrepet makt kan ha negative assosiasjoner og positive assosiasjoner. Dersom man får negative assosiasjoner når man tenker på makt, er det ofte maktmisbruk eller maktbruk gjennom en skjult agenda man tenker på. Dersom man får positive assosiasjoner til begrepet, er det ofte det å kunne ha muligheten til å bruke makt som et middel for å hjelpe andre man har i tankene. Makten kan ha mange former og skjule seg bak begreper som fremstår som hjelpebegreper. Eksempel på det er begrepene ”bruker” og ”myndiggjøring”. Innføring av begrepene er ment å skulle styrke klientens posisjon i relasjonen med hjelperen (Skau 2013, 33). Skau (2013) mener imidlertid at ingen kan ”bli gjort myndig” av en annen. Heller ikke en klient, så lenge det er snakk om at hjelperen er subjektet og brukeren objektet. Det er hjelperen som skal gjøre noe i forhold til klienten. Klienten kan ikke da ifølge Skau (2013) være den myndige i relasjonen.

En stor del av oppgaven til barnevernsarbeideren er å vurdere klientens situasjon. Det gjøres vurderinger i barneverntjenesten som rører ved andres liv hver dag. I voldssaker (som er utgangspunktet i min studie), skjer det etter min erfaring ofte akutte hendelser. Det må her fortløpende gjøres vurderinger om barnets omsorgssituasjon. Disse sakene egner seg derfor godt til å tydeliggjøre hvordan barnevernsarbeiderens rolle veksler mellom myndighetsutøvende tiltak og hjelp. Overordnet er det barnevernet som i stor grad vil styre utkommet av saken. Det har likevel mye å si hvordan klienten og barnevernstjenesten klarer å samarbeide om situasjonen. Barnevernsarbeideren har likevel den overordnede definisjonen av situasjonen. I dette ligger det mye makt. Å se situasjonen fra ulikt ståsted er en stor del av det vi ser på som sosial interaksjon. Våre definisjoner på situasjonen kan variere, det er derfor ingen konstant situasjon. Man kan si at ulik definisjon på situasjoner er årsak til at mange relasjoner eller samarbeid ”går feil” (Mead 2005).

Bak en slik definisjon av situasjonen vil det også ligge et skjønn. Det er mye snakk om bruk av skjønn i barnevernsarbeid. Noen vil betrakte skjønn som grunnsteinen i sosial arbeid (Grimen 2009, 211). Ifølge Foucault vil vårt skjønn være preget av makt i form av at det er ytre rammer som bestemmer hva skjønnet kan avgjøre (Gosh 2007, 324).

Barnevernsarbeideren agerer aldri fritt, men er underlagt det som er det gjeldende sannhetsregimet innenfor den diskurs han/hun befinner seg i. Foucault mener at det dermed vil være ulike maktformer, som på et interseksjonelt vis vil finne seg i sosiale institusjoner. Eksempelvis vil både strukturelle, økonomiske og politiske maktformer i stor grad prege barnevernsarbeiderens forståelse (Ibid, 324). Skjønn representerer noe vi setter høyt i profesjonens yrkesutøvelse, nemlig individualisert og rettferdig behandling, samt muligheten for beslutninger der hvor kunnskap og regler er mangelfulle. Likevel kan skjønn ses på som noe som kan få sterkt negative konsekvenser gjennom maktmisbruk og uforutsigbarhet (Grimen 2009, 211). Skjønn kan på denne måten også representere noe ustabil.

Bruk av såkalte evidensbaserte metoder i barnevernet har skapt debatt i fagmiljøene. Debatten går blant annet ut på hvorvidt dette er med på å ta bort profesjonsutøverens makt til å ta i bruk skjønn. Bruk av RCT (randomiserte, kontrollerte forsøk) har fra medisins forskning blitt sett på som ”gullstandarden” for hva man bygger evidensen på (Backe-Hansen 2009, 6). Backe-Hansen (2009) påpeker at det innenfor sosialt arbeid og barnevernsfeltet, med rette, finnes svært få eksempler på studier som er bygget på RCT metoden. Hun påpeker at alle metodiske tilnærminger har sine sterke og svake sider og at ingen tiltak hjelper alle.

Grimen (2009) mener derimot at man blant annet vil kunne trekke opp barnevernsarbeiderens kunnskaper og utøvereffektene til et høyere nivå, dersom barnevernsarbeideren får tilgang til den best dokumenterte kunnskapen om hva som virker innenfor barnevernsarbeid. Han mener at dette kan føre til at de som er flinke, og kan nyttiggjøre seg slike prosedyrer blir flinkere, mens de som er dårligere kan bli enda dårligere av å være avhengige av slike prosedyrer.

Bruk av evidensbaserte metoder kan også resultere i at kunnskapsnivået eller rettene sagt utførelsen av kunnskapen blir liggende på et middels nivå hvor utøvereffektene vil gjevnes ut og blir like, og at man på denne måten tar ”toppen” og ”bunnen” (Ibid, 207). En vil på denne måten klare å ta bort en del av det som ses på som ustabil med profesjonsutøvelsen, de personlige egenskapene og bruk av skjønn. En faktor som likevel fremmer etterspørselen etter evidensbasert praksis er fokuset på brukerrettigheter. Det er også en etterspørsel etter tjenester som er åpne og har høy kvalitet (Vindegg 2009, 76).

En annen side ved debatten er at ved bruk av evidensbaserte metoder er det noen som mener at man forflytter makten. Det er imidlertid strid om denne makten flyttes til eksterne ”eksperter” eller om klienten får mer makt. Andre mener at klienten får mindre makt da det kan se ut som de blir forvandlet fra individer til tilstander og faktorer gjennom metodene (Backe-Hansen 2009, 14).

Gjennom sosiologen Pierre Bourdieus teori om begrepene felt og kapital kan vi se barneverntjenesten og klientene i et klasseperspektiv. Bourdieu (1995) skiller klasseposisjoner ut fra plassering i det sosiale rommet. Han deler disse plasseringene inn i ulike felt som igjen består av ulike typer kapital. Gjennom Bourdieus perspektiv vil de med mest kapital innenfor et felt vil være de som til slutt definerer situasjonen. Deres forståelse blir dominerende. Bourdieu beskriver en slik situasjon som hegemoni. De som har mye kapital innenfor et felt er også de som ofte har tilgang til å skaffe seg mer, som for eksempel utdanning, informasjon, delta i fagmiljøer, jobbmuligheter (Ibid, 100). Personer som stiller utenfor et felt med tilgang til kulturell kapital, utdanning og kunnskap kan føle seg undertrykt og avmektig i større grad enn personer som opplever at de er del av det feltet som inneholder den relevante kapitalen for det gitte felt (Gjertsen 2007, 85). Dette kan skape klasseskiller.

I barnevernssaker vet vi ved hjelp av tidligere forskning at barn som er i kontakt med barnevernet oftest er sosialt og økonomisk underprivilegerte (Andenæs 2004, 20).

Undersøkelser viser også at det er en betydelig større andel barn som er i kontakt med barnevern i antatt fattige strøk i byene enn i de mer velhavende områdene (Marthinsen 2004). Det at forskere i flere land viser til at barn tilknyttet barnevernet ofte befinner seg nederst på samfunnsstigen (Andenæs 2004, 29), viser tydelig at det er et skjevt maktforhold fra oppstart av interaksjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten. Ikke bare på grunn av makten barneverntjenesten besitter, men også hvordan relasjonen bærer preg av ofte ulik mengde kapital innenfor det gjeldende felt. Jeg tenker dette i stor grad preger både klientens ståsted med forståelse av situasjon. Barnevernstjenestens har ofte sitt hovedfokus inn mot de relasjonelle forholdene i familien. Det kan jo tenkes at dette ikke er det familien er mest opptatt av i en situasjon der økonomi, psykisk helse, eller materielle forhold tar stort fokus i familien.

Barn vokser opp med ulike vilkår for sin oppvekst. Barnets status i samfunnet og kommersielle krefter fører til konsekvenser for barnets syn på seg selv. Det er innen deres kontekst for oppvekstvilkår at de gjør sine erfaringer og sin meningskonstruksjon. Barnets utvikling avhenger av denne forståelsen det får av sin egen verden. Ved å anerkjenne og behandle barnet som et subjekt i egen sak, kan barnet komme med egne livserfaringer, synspunkter og standpunkter om den livsverdenen de lever i. Dette fører igjen til utvikling både hos barnet og i barnets sak. Dette skjer ved at barnet samhandler og kan være med å påvirke hvordan relasjonen til barnevernsarbeideren skal se ut (Gjertsen 2007).

Selv om barnevernsarbeideren innehar en posisjon med mye makt og mulighet til å gripe inn i alvorlige situasjoner for å hjelpe barn, finnes det også avmakt i barnevernsarbeid.

Barneverntjenesten er satt til å følge barnevernloven, og det er av erfaring ikke alltid at loven tillater eller gir grunnlag for inngripen i en familie. Selv om barnevernsarbeideren ser behov for det. Det er ifølge barnevernloven slik at foreldrene skal samtykke til iverksetting av hjelpetiltak da hjelpetiltak er frivillige. Dette fører med seg situasjoner hvor klienten til tider sitter med makt hvor de kan kontrollere samarbeidet med barneverntjenesten ved å avvise eller/og motsette seg barnevernets vurdering. En slik avvising fra klientene er noe som ofte kan være dagligdags for en barnevernsarbeider (Levin 2001, 312).

Jeg vil videre i oppgaven ta for meg hvordan jeg gikk frem i undersøkelsen for å innhente informasjon til studien.

3.0 Metode

I det forrige kapitlet ble det gjort rede for min studies teoretiske forankring og analytiske perspektiv. Jeg skal nå ta for meg min metodiske fremgangsmåte. Jeg vil beskrive mitt valg av forskningsmetode, og ta for meg etiske betraktninger på informantens rolle og min rolle som forsker. Jeg skal også beskrive hvordan jeg gikk frem da jeg skulle analysere intervjuene.

3.1 Kvalitativt forskningsintervju

Metode blir beskrevet som ”veien til målet” av Kvale (1997). Da jeg skulle finne ut av min metode og hvordan jeg skulle innhente datamateriale til undersøkelsen min, måtte jeg ta utgangspunkt i mitt teoretiske ståsted. Undersøkelsen skulle gjennomføres ut fra et interaksjonistisk perspektiv. Det ble derfor naturlig og passende for meg å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse. Jeg valgte å ta i bruk intervju som metode.

Ved å bruke forskningsintervju som metode, kunne jeg både få frem refleksjonene informantene hadde, men også gi rom for utvikling sammen med informanten. Under et intervju havner jeg som forsker i en interaksjon med informanten. Undersøkelsen blir på denne måten mer levende. Det blir også naturlig å kunne reflektere når man må fortelle om en historie eller i dette tilfelle om en sak. Dette står i motsetning til en kvantitativ undersøkelse hvor man ikke kunne fått frem spontane refleksjoner rundt et spørsmål på samme måte.

Å intervjuer mennesker betyr det samme som å samtale eller snakke med mennesker. Samtalen er grunnleggende for det menneskelige samspillet (Kvale og Brinkmann 2009, 19). Valget av metode ble derfor veldig riktig både for innhenting av data, men også for min egen rolle som kunne være i et direkte samspill med informanten

Intervjuet blir sett på som en gjensidig konstruksjon av kunnskap mellom intervjueren og den/de som blir intervjuet (Schulz 2005, 73). Vi påvirker hverandre i samspillet. Jeg med mine spørsmål, måte å håndtere svarene på, og måten jeg gir respons, og informanten ved deres fortelling og refleksjoner.

Formålet med intervjuet var å få frem barnevernsarbeiderens egen fortelling og perspektiv på både saken de fortalte om, men også se på hvordan de reflekterer og hva det reflekteres om.

Samspeillet mellom intervjuer og informanten er viktig for et godt utgangspunkt for samtalen. Det er viktig at jeg som intervjuer får informanten til å føle seg vel, og at jeg som intervjuer legger til rette for at forholdene rundt intervjuer er gode og at rammene er tydelige. I en intervju situasjon må jeg som intervjuer være aktiv eller passiv i takt med hvordan fortellingen og informasjonen utarter seg. Dette må vurderes fortløpende, og jeg måtte spørre mer inngående spørsmål der det passet seg. Dersom intervjuobjektet er aktiv i sin fortelling vil ikke samspeillet bli så tydelig som når informanten ikke er så aktiv og har vanskeligere for å uttrykke (Hyden 2000, 130). På denne måten får intervjueren en større rolle med tanke på å lede intervjuobjektet gjennom intervjuet dersom informanten er mer passiv i sin fortelling. Gjennom intervjuet ble et sosialt møte, som resulterte i at erfaringer ble fortolket og ilagt mening (Järvinen 2005, 30).

3.2 Rekruttering

For å gjennomføre intervjuene som ligger til grunn for datamaterialet, kontaktet jeg to ulike barnevernstjenester i Oslo Kommune. Jeg kom i kontakt med de aktuelle kontorene gjennom tidligere kollegaer og bekjente. Jeg sendte et informasjonsskriv med en samtykkedel til de aktuelle kontorene. I skrevet forklarte jeg hva temaet for undersøkelsen var og bakgrunn for valg av tema. Jeg skrev videre at jeg ønsket at barnevernsarbeideren kunne legge frem to saker hver for meg. I forkant av dette fikk jeg godkjenning fra NSD (Norsk senter for forskningsdata), for å gjennomføre undersøkelsen.

Informantene hadde noe ulik fartstid i barnevernet. Samtlige hadde mye erfaring fra såkalte voldssaker. Dette var viktig da kriteriet for sakene som skulle legges frem var at bekymringen var vold i nære relasjoner.

3.2 Innsamling av data

Jeg intervjuet 4 saksbehandlere ved de 2 barnevernstjenestene. Hver saksbehandler la frem 2 saker hver for meg hvor bekymringen i sakene var vold i nære relasjoner.

En av foreldrene eller barna hadde blitt utsatt for psykisk eller fysisk vold i form av en krenkende og skremmende handling fra forelderens. Et krav var at den ene av de 2 sakene

skulle være preget av motstand fra foreldrene som ikke var enige i bekymringen. Den andre av de 2 sakene skulle være preget av samarbeid og en enighet om bekymringen i saken.

Ut fra å fortelle om sakene har barnevernsarbeideren underveis reflektert over ulike temaer knyttet til min problemstilling. Foreldrene skulle være enig i bekymringen i en av sakene og uenige den andre saken. Ut over at temaet i sakene skulle omhandle vold, hadde jeg ingen begrensninger i forhold til sakenes innhold. Studien tar for seg saker som omhandler alt fra ”mild” (jeg velger å sette begrepet mild i anførselstegn da jeg mener at ingen vold er mild når det kommer til alvorlighetsgrad, men at det finnes ulike former for vold) til grov fysisk og psykisk vold.

Jeg valgte å sette begrensninger eller krav til informantene om at sakene de skulle fortelle om omhandlet en voldsbekymring nettopp fordi jeg vurderer at disse sakene vil kunne fremstille barnevernsarbeiderens komplekse rolle på en tydelig måte. Med dette mener jeg at det oftere i denne type saker, etter min erfaring og for forståelse må brukes mer makt og mer hjelp for å komme i posisjon til å kunne vurdere barnets omsorgssituasjon.

Min erfaring er at det i denne typer saker krever en annen refleksjon hos barnevernsarbeideren. Barnevernsarbeiderens rolle svinger her kontinuerlig mellom kontrollaspektet og hjelpeaspektet. Barnevernet må kanskje bruke makt for å kunne hjelpe barnet og i ytterste konsekvens flytte barnet bort fra foreldrene.

Jeg vurderte at 8 ulike fortellinger om familier hvor vold er bekymring ville danne et grunnlag for analysen.

3.3 Intervjuet

Under intervjuet hadde jeg spørsmål fra en intervjuguide jeg hadde satt opp i forkant av intervjuene. Denne fulgte jeg med alle informantene, men aldri slavisk. Temaene som jeg hadde med i intervjuguiden min hadde jeg valgt ut fra min forståelse om hva som kunne være viktig å spørre om i voldssaker. Jeg gikk ytterligere inn i temaene dersom dette var naturlig ut fra det som informantene fortalte om eller lot være å spørre der det ikke var aktuelt. Jeg tilpasset spørsmålene etter det som ble fortalt. Der det fremkom temaer som var av spesiell interesse for meg gikk jeg dypere inn i dette.

Der det var naturlig i fortellingen lagde jeg et slags rom for refleksjon over følelser og opplevelse av saken. Dette for at informantene skulle fortelle om refleksjoner som de satt inne med i rollen de hadde i disse komplekse voldssakene.

3.4 Transkribering

Alle intervjuene ble tatt opp på båndopptaker. Etter at intervjuene var gjennomført satt jeg igjen med mange timer med samtale på bånd. Det var viktig for meg å få ned informasjonen skriftlig slik at dataene kunne bli lettere å analysere etterhvert. Dette ble en massiv oppgave da fortellingene til tider var lange.

En slik omgjøring fra lyd til tekst kan ses på i forbindelse med både tekniske og fortolkningsmessige problemstillinger (Kvale 2009, 188). De ulike intervjuene må derfor transkriberes på lik måte og med lik skriveprosedyre. Der det ble sagt ord i dialektform har jeg omgjort disse til bokmålsform. Jeg la energi ned i å gjøre transkriberingen ordentlig og ryddig slik at jeg i etterkant skulle slippe å gå tilbake til de avspilte samtalene for å lete etter informasjonen på nytt. I denne delen av prosessen tenker jeg at man må fokusere på det etiske perspektivet ved transkriberingen, som for eksempel om man rett og slett skriver ned feil ord eller hører feil grunnet dårlig kvalitet på båndet (Ibid, 193). Dette kan være avgjørende for om en analyse av dataene går den ene eller andre veien.

Ved at jeg i transkriberingen var påpasselig med å arbeide nøye og ordentlig, var jeg med på å skape et etisk og empirisk godt utgangspunkt for videre arbeid med undersøkelsen.

Under transkriberingen fikk jeg også hørt gjennom intervjuet på en svært grundig måte. Dette gjorde at jeg opplevde transkriberingsprosessen som en måte å få gjennomgått empirien på i forkant selve analysen. Kvale (2009) mener at man allerede her har startet analysen. Og jeg kan si meg enig i at det, og at det også var min opplevelse. Mine tankeprosesser vedrørende hva som kunne være viktige data å trekke frem i undersøkelsen, hadde allerede startet ved transkriberingen.

3.5 Analytisk fremgangsmåte

Etter at intervjuene var transkriberte skulle jeg begynne på selve analyseringen av informasjonen. Mitt analytiske formål har i første omgang handlet om de refleksjonene som barnevernsarbeideren kom med rundt sine vurderinger underveis i sakene de la frem, og ikke

selve innholdet i fortellingene/sakene. Jeg så at kvaliteten på relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten hadde en vesentlig betydning for hvilke refleksjoner barnevernsarbeideren satt med underveis i saken. Jeg begrenset derfor temaene mine til å omhandle relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten som utgangspunkt for analysen av barnevernsarbeiderens refleksjoner.

Jeg startet hele analysen med å dele inn informasjonen i ulike kategorier og grupper. Jeg lagde et stort tankekart som jeg hengte opp på veggen og prøvde å skape en oversikt over dataene. Jeg brukte ulike farger og ”koder” for å forstå sammenhenger og ulikheter i dataene. Det var mye informasjon som skulle sorteres. Jeg valgte som beskrevet tidligere å plukke ut bare noen momenter av det. Jeg opplevde dette som en stor jobb som til tider var vanskelig.

Gjennom å skrive ned analysen i en rapport ble det enda tydeligere for meg hva jeg hadde å bruke. Jeg kunne tydeligere se sammenhengene og plukke ut det som etter hvert ikke ble like relevant eller ikke passet inn med andre temaer som ble plukket ut. Med å passe inn mener jeg at noen av temaene står i tettere relasjon til hverandre enn andre. Jeg valgte å plukke ut temaer som kunne relateres til hverandre.

3.6 Ethiske betraktninger med forskerens rolle

Da mitt valg av teoretisk ståsted førte meg til kvalitativ metodebruk, måtte jeg være bevisst min rolle i interaksjonen med informanten. Jeg kunne komme til å påvirke informanten under selve intervjuet. Med det mener jeg at informanten kunne komme på nye tanker underveis i intervjuet, på grunn av mine spørsmål eller hvordan jeg responderte på svarene hans/hennes. Ytre rammer kunne også påvirke intervjuet. Det var derfor som tidligere beskrevet viktig at informanten følte seg ivaretatt, at rammene var trygge, og at jeg fremsto som tydelig som intervjuer.

Min erfaring med 12 år fra arbeid med barn og barnevern var i stor grad med på å farge og skape min forforståelse, og dermed også måten jeg klarte å håndtere og følge informantene under intervjuene på. Jeg tenkte gjennom dette på forhånd og prøvde i den grad jeg kunne å holde en avstand til informasjonen som fremkom under selve intervjuet, og gjøre mitt beste på å møte informanten som en intervjuer og ikke som en barnevernsarbeider. Med min kjennskap til barneverntjenesten kan det i flere tilfeller være at jeg kanskje overså viktige temaer jeg kunne tatt opp, eller viktige svar som burde vært fulgt opp tettere i intervjuet. Jeg

kan også ha spurt informantene spørsmål ikke var åpne, men farget av min kunnskap eller perspektiv på arbeidet de gjør.

Mine spørsmål vil imidlertid komme til å ”styre” noe av den retning informantens fokus tar i fortellingen uansett. Jeg stilte spørsmål til informanten i henhold til min intervjuguide, som på forhånd tok utgangspunkt i bestemte spørsmål og temaer som skulle tas opp.

På den andre siden kan man også se min kjennskap til systemet og barnevernsarbeid som en styrke. Jeg vet kanskje i større grad hva jeg burde fokusere nærmere på i intervjuene, samt at jeg i analysedelen kunne trekke inn egne refleksjoner på en trygg og gjennomtenkt måte i motsetning til hva jeg hadde hatt mulighet til dersom jeg ikke kjente til barnevernsarbeid og systemet for øvrig på et slikt nivå.

Ved å være tydelig på mitt ståsted og teoretiske grunnlag, fremgangsmåte og forklare hvordan jeg har gått frem lagde jeg rom for transparens. Dette tenker jeg kan øke oppgavens reliabilitet og validitet. Leseren av forskningen vil hele veien være informert om min framgangsmåte og tanker underveis i prosessen.

3.7 Etiske betraktninger med intervjuobjektets rolle

Informantene kan sitte igjen med følelser og en opplevelse av å ikke ha det bra etter intervjuet. Det er derfor viktig å tenke gjennom både hvordan man stiller spørsmål og hvordan man skal håndtere den informasjonen som kommer.

Da jeg kontaktet barnevernskontorene sendte jeg ut et informasjonsskriv med en samtykke del hvor det ble informert om hvordan informasjonen jeg mottar skal bli håndtert og ivaretatt. Jeg informerte om målene og hensikten med forskningen og ba om å få bruke intervjuene i sin helhet som grunnlag for analysen som skulle gjøres. Informasjonsskrivet ble sendt til alle deltakerne hvor jeg også ba om at barnevernlederne skulle få et eksemplar, for å være informert og kunne samtykke til at deltakerne skulle kunne bruke av sin tid til å bli intervjuet.

Det vil ikke kunne fremkomme ut fra intervjuene hvem som har gitt informasjonen eller hvem personene i sakene er. Det vil heller ikke fremkomme hvilke bydelskontor intervjuene er gjort ved. Fortellingene som legges frem, legges frem på en sånn måte at de er anonymiserte og man vil ikke kunne identifisere klientene det handler om.

Det er også viktig at informanten forblir anonym i undersøkelsen slik at informanten i så liten grad som mulig tar hensyn til hva andre måtte tenke eller si om det hun/han forteller om egne følelser og opplevelser fra arbeidet i barnevernssakene. Det kan også tenkes at informanten kommer med informasjon om kontoret, dets rammer og regler og stiller seg kritisk på en sånn måte at det vil være vanskelig for informanten å være like åpne og ærlig dersom hans/hennes navn og personalia skulle være åpent.

4.0 Analyse av innsamlede funn

Jeg skal nå redegjøre for og drøfte det som fremkom av intervjuene som jeg har valgt å trekke frem som relevant for mitt tema og problemstilling. I forskningsprosessen har jeg beveget meg mellom de ulike fasene som prosessen består av. Analysen er et resultat av dette (Haavind 2000).

Barnevernsarbeiderens strategier i møte med klientene ble et hovedfokus i analysen da dette fikk frem hvordan barnevernsarbeideren reflekterte og opplevde arbeidet i sakene. Strategiene besto av mange elementer. Jeg har valgt å dele inn strategiene i ulike underkapitler som forteller noe om det som er barnevernsarbeiderens fokus i møte med klientene. Disse skapte refleksjoner hos barnevernsarbeideren som igjen var med på å påvirke barnevernsarbeideren når de skulle ta vurderinger i sakene sine. Dette var punkter som også viste kompleksiteten i arbeidet. Informantenes fortellinger/utsagn vil drøftes opp mot teori underveis i analysen.

Jeg har valgt å sette opp datamaterialet etter følgende kapittel og underkapitler.

- Strategier i møte med klienten
  - Å ”møte klienten der de er”
  - Definisjonene av situasjonen
  - Metodebruk og evidensbasering
  - Samarbeid med andre instanser
  - Avmakt

4.1. Strategier i møte med klienten

Med strategier mener jeg hvordan barnevernsarbeideren arbeider for å tilrettelegge for et godt samarbeid med foreldrene og barna de møter. Altså hvordan de går frem i kontakten med

familien. Dette kan romme personlige egenskaper de mener er viktige for å oppnå en god relasjon, eller fokus de har i møte med klientene som for eksempel rammer, lovverk eller metodebruk i arbeidet. Jeg har også trukket frem hvordan samarbeid med ulike instanser rundt familien og barnevernsarbeiderens opplevelse av avmakt kan være en del av strategiprosessene.

4.1.2 Å ”møte klientene der de er”

Å ”møte klientene der de er”, handler om at barnevernsarbeideren streber etter å sette seg inn i klientens situasjon og starte kontakten med å arbeide inn mot områder hvor klienten selv ser behov for hjelp og ønsker hjelp. Som en strategi for å komme i kontakt eller i posisjon til å hjelpe familiene var det flere av informantene som var opptatte av å ”møte klientene der de er” i sin situasjon.

Det fremkom av intervjuene at flere av informantene vektla egenskaper hos dem selv eller hos klienten som viktige for at dette skulle la seg gjøre. Personlige kompetanse er viktig i alle yrker hvor samspillet mellom individer betyr noe. Skau (2013) tar opp personlig kompetanse som noe som er vanskelig å beskrive, tar lang tid å utvikle, og at det i liten grad kan gjenspeiles i våre vitnemål. En av informantene beskrev det slik da han/hun skulle forklare hvordan han/hun gikk frem for å oppnå kontakt med en klient som først ikke ville snakke med henne: ” *Du må intone, du må se, du må tre inn der du får en resonans. Så oppskriften er ikke lik. Jeg kan ikke bare buse på. Jeg må se. Jeg må lytte og jeg må tenke og vurdere hele tiden*”.

Å starte kontakten med klientene på denne måten mener jeg kan skape grobunn for et tillitsforhold mellom barnevernsarbeideren og klienten. På en annen side kan man spørre om det i det hele tatt er mulig å få til et tillitsforhold i en relasjon som er sterkt preget av en skjev fordeling av makt. Barnevernsarbeideren sitter i en utfordrende posisjon og har en interesse i å få på plass et samarbeid. Det er til barnets beste at et samarbeid etableres. Klienten har ofte ikke samme interesse av å få til samarbeidet av ulike årsaker, noe som vanskeliggjør prosessen. Dette kan på en måte ses på som selve kjernen i relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten. Ser man på dette opp på samfunnsnivå er sosialarbeideren/barnevernsarbeideren nesten alene i sin rolle hvor hun/han skal opptre mellom å veksle med å utøve samfunnsmessig styring og kontroll og utvise menneskelig solidaritet på samme tid, slik man gjør i barneverntjenesten (Levin 2001, 324).

Kan det tenkes at det er en sammenheng mellom grad av tillit mellom klient og barnevernsarbeider, og grad av bekymring i saken? Jeg mener at jo høyere bekymring barnevernet har i en sak, jo mer mulighet har barneverntjenesten for bruk av makt til å komme i posisjon til å hjelpe barnet. Dette preger jo tillitsforholdet, da bruk av makt kan føre til frykt, redsel og bekymringer hos foreldrene og barna. I saker hvor bekymringen er forholdsvis lav og klienten har mer ”kontroll” over egen sak, tenker jeg at det i større grad er grunnlag for et tillitsforhold. Dette er kompliserte situasjoner som består av mange parallelle prosesser som jeg ikke går dypere inn på i denne studien.

En av informantene fortalte om en slik situasjon hvor han/hun ba far om å flytte ut av huset, hvor mor da bodde igjen med barna. Slik ble en akutt flytting av barna unngått. Far hadde utøvd vold mot mor. Meldingen kom fra fars bror, og barna hadde også hatt uttalelser om vold mellom far og mor. Mor fortalte også etter hvert om volden. Far innrømmet ikke vold. Volden hadde ifølge mor pågått over mange år og var av grov karakter. Far fikk etter å ha flyttet ut av hjemmet, samvær med barna under tilsyn. Tilsynet var iverksatt av hensyn til barnas sikkerhet, men også for å ivareta barna. Ifølge barna hadde far tidligere lagt stort press på dem for at de skulle si ting de ikke mente. Her tenker jeg at barnevernsarbeiderens refleksjoner var, at denne situasjonen hadde gått over den grensen, hvor det skulle bygges en relasjon til far. Her var situasjonen blitt akutt, og barna ble vurdert til å være i en fare for å bli vesentlig skadelidende dersom far fortsatte å bo sammen med dem. Barnets beste og deres sikkerhet i denne situasjonen i første rekke. Arbeidet med far og videre samarbeid med han kom på en måte i annen rekke, etter at barna var på et sikkert sted.

Et tillitsforhold med foreldrene ble noen ganger blir satt i andre rekke fordi barnevernet måtte utøve makt for å hjelpe barnet. Altså blir barnets interesse satt foran foreldrenes slik som saken som ble beskrevet ovenfor. På en annen side opplevde barnevernsarbeideren et godt og tett samarbeid med mor, i etterkant av at far flyttet ut. Informanten opplevde mor som takknemlig for hjelp i en svært vanskelig familiesituasjon. Her ble tillitsforholdet styrket. Det samme skjedde med barnevernsarbeiderens relasjon til barna, som ble trodd på sine uttalelser om vold og ga uttrykk for at de opplevde trygghet i at far flyttet ut av hjemmet. Her ble det altså dannet ulike relasjoner til ulike medlemmer av familien. Det er ikke uvanlig i barnevernsarbeid at ulike familiemedlemmer får ulik relasjon til barnevernsarbeideren ut fra hvilken forståelse de har av situasjonen.

En åpen dialog og hvordan man kommuniserer med hverandre har mye å si for hvordan relasjonen blir seende ut. Jeg tenker det er viktig at barnevernsarbeideren reflekterer over hvordan både språk, begreper og informasjon formidles til familiene. Kommunikasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten utvikler relasjonen mellom dem (Mead 2005, 279). Både barnevernsarbeideren og klienten påvirker hverandre i måten de kommuniserer med hverandre. Likevel ligger ansvaret hos barnevernsarbeideren for å legge til rette for en god relasjon og samarbeid. Nettopp fordi det er hos barnevernsarbeideren makten i relasjonen ligger (Haugland 2007).

Flere av informantene ga uttrykk for at deres ønske var å ta dette ansvaret for å oppnå en god relasjon og dermed danne grunnlag for et godt samarbeid med foreldrene. Det å kunne ”intone” seg klienten og familiens situasjon, og vise et ønske om å forstå dem ble blant annet trukket frem hos flere som viktig. Flere av informantene fortalte om det å ”intone” seg eller som flere av informantene sa at det ”å møte klienten der de er” var viktig.

Levin (2001) beskriver at det å ”møte klienten der de er” fremstår som nærmest et mantra i sosialt arbeid, og mener at dette er noe sosialarbeidere liker å se på som sitt utgangspunkt for arbeidet (ibid, 308). Jeg tenker det stemmer bra med mitt inntrykk av det informantene fortalte. Dette var et viktig punkt for barnevernsarbeiderne og fremkom hos alle informantene i undersøkelsen.

Alle informantene ga uttrykk for at de var opptatte av å forstå klienten og prøve å tilrettelegge samarbeidet etter familiens situasjon. Slik jeg opplevde det lå det ofte her en intensjon bak fra barneverntjenesten om at dette var veien å gå, for å komme i posisjon til å hjelpe barnet og familien. For eksempel ble den opprinnelige bekymringsmeldingen (som omhandlet bruk av vold), lagt til side til fordel for det familien selv var opptatt av å få hjelp til. Klientene kunne være i en vanskelig økonomisk situasjon eller de kunne ha vansker med andre områder i livet og trengte at barnevernet så og møtte dette istedenfor å starte med et arbeid rettet inn mot voldsproblematikk foreldrene selv ikke innrømte.

Endringsarbeid for å hjelpe foreldrene med å slutte å bruke vold lå imidlertid hele tiden som et overordnet mål. Her var også samtaler og oppfølging av barna i fokus hele veien. Det var på en måte bare veien til målet som gikk gjennom andre fokus områder i familien. Slik fikk

barneverntjenesten noen ganger tilpass hos foreldrene som i utgangspunktet ikke ønsket hjelp eller ikke var enige i voldsbekymringen. En av informantene beskriver en slik situasjon: *”Vi valgte å legge bort voldsbekymringen litt, og fokusere på det de var opptatte av, som gikk mer på guttens atferd i hjemmet. De ville ha hjelp til grensesetting”*.

Barnevernsarbeideren gikk her inn med et fokus på å møte klienten ”der de var”, lot den opprinnelige bekymringen vente, og fokuserte på de områdene familien selv ønsket hjelp med. Informanten fortalte at å ved å møte familien ”der de er” i deres utfordringer i hverdagen klarte barnevernsarbeideren å komme i posisjon til å jobbe med relasjonene i familien og videre endre forelderens fokus i barneoppdragelsen. I denne saken handlet det om en mor som brukte vold i oppdragelsen av barnet sitt, men klarte ved hjelp av veiledning å endre sin forståelse av gutten og som en følge av det, også seg selv som oppdrager. Informanten la vekt på at det her hadde vært kontinuerlig oppfølging av barnet parallelt med prosessen med foreldrene.

En av informantene beskrev tilliten som noe viktig for å ha klart å endre situasjonen i familien. Her var det et eksternt tiltak som hadde jobbet i familien over tid. Informanten opplevde at mor i oppstarten av kontakten med barneverntjenesten hadde vært svært redd. Informanten mente at tiltakets væremåte, og at de hadde ”møtt mor der hun var” i sin situasjon gjorde at et tillitsforhold etter hvert ble til. Informanten uttrykte det slik: *”Den relasjonen tror jeg kan være avgjørende, om ikke de (tiltaket) hadde vært tålmodige og gitt henne den tiden til å bli interessert i dette, så ville vi jo ikke vært der vi er nå”*.

Det var her et stort fokus på å trygge klienten og fokusere på å bruke god tid for å skape en god relasjon. Barnevernsarbeideren fikk på denne måten anledning og innpass nok i familien til å kunne jobbe med flere områder etter hvert.

Også i dette eksempelet hjalp denne strategien barnevernsarbeideren til å skape et samarbeid og en god relasjon til familien. Hvorvidt barnevernsarbeideren når inn til familien med hjelp avhenger av mange ting. Som jeg tidligere har drøftet dreier dette seg nok om mange faktorer, blant annet barnevernsarbeiderens personlige kompetanse.

En undersøkelse om forskjellige typer familiestøttende tiltak i et geografisk avgrenset område i England kom frem til at barneverntjenesten der fokuserte for smalspektret i forhold til

familiens øvrige situasjon. Der familien sto i et liv sterkt preget av fattigdom var barneverntjenestens fokus på den relasjonelle fungeringen mellom spesielt mor og barn (Penn og Gough 2002. I Andenæs 2004, 20). Er barneverntjenestens fokus i mange situasjonen for snevert når man vet at svært mange barnevernsklinter ofte strever økonomisk? Dette kan videre føre til en opphoping av belastninger som igjen går ut over egenskapene til foreldrene.

Barneverntjenesten er etter min erfaring, i stor grad opptatt av samspill og relasjonell problematikk i familiene. Den emosjonelle omsorgen ses på som svært viktig. Men det er også min opplevelse at barnevernsarbeideren i tillegg til dette etterstreber å møte familiene i deres situasjon også der hvor det er andre problematiske forhold som ikke nødvendigvis er barnevernets felt eller ansvarsområde. Barnevernet kan i slike tilfeller være et ledd og en støttespiller i å skaffe kontakt med andre relevante instanser som kan hjelpe familien på andre områder enn det som er barneverntjenestens. Eller barnevernet blir en instans som deltar i et tverrfaglig samarbeid rundt klienten.

4.1.3. Definisjonen av situasjonen

Definisjonen av situasjonen handler om at det vi oppfatter ikke bare blir vår virkelighet av en situasjon, men noe vi også handler ut fra (Levin 1996, 13). Slik skaper definisjoner konsekvenser for oss. De vi interagerer med har sin definisjon og vi har vår. Dersom disse definisjonene er svært ulike vil forståelsen av situasjon kunne være med på å skape konflikt.

Flere av informantene fortalte om at de ofte hadde en annen forståelse av situasjonen enn klientene i noen av sakene. Dette fremsto for meg som en opplysning som var veldig interessant. Dette kan ses på som noe banalt og enkelt, men også så utrolig viktig i arbeid med mennesker og kanskje spesielt viktig i barnevernsarbeid hvor endring er et stadig tema.

Informantene fortalte at ulik definisjon av situasjonen i noen av sakene kunne skape et vanskelig grunnlag for tillit og samarbeid. Det varierte derfor hvordan de gikk frem i samarbeidet med familiene. Barnevernsarbeideren og klienten påvirker hverandre i interaksjonen med hverandre. Hvordan barnevernsarbeideren og klienten blir påvirket av hverandre styrer videre hvordan de tenker om situasjonen (Mead 2005). I noen av sakene ble det slik at ulik definisjon førte til at saken måtte avsluttes da foreldrene ikke samtykket til hjelpetiltak. Barnevernsarbeideren definerte det slik at familien var i behov av hjelp og ville tilby hjelp. Familien så ikke det på samme måte og ønsket ikke hjelp. Dette er et dilemma for

barneverntjenesten i mange saker. Informantene fortalte om hvordan de på ulike måter kunne prøve å komme frem til en lik forståelse av situasjonen. Altså at de brukte strategier eller måter som kunne være til hjelp for å få til et samarbeid.

I forrige underkapittel beskrev jeg hvordan barnevernsarbeideren brukte det å møte klienten der de er som en strategi for å oppnå samarbeid dersom barnevernsarbeideren hadde en annen definisjon av situasjonen enn klienten. Gjennom å møte klienten på deres behov kunne de etter hvert også arbeide med temaer som barnevernsarbeideren i utgangspunktet hadde ønsket å starte med. Det skjer likevel i mange saker at de blir avsluttet, dersom foreldrene ikke samtykker til hjelpetiltak. I slike situasjoner måtte barnevernet vurdere sin bekymring. Saken måtte avsluttes dersom bekymringen ikke er høy nok for tvangstiltak.

En av informantene fortalte at ved han/hennes kontor hadde de en rutine, hvor de åpnet slike saker igjen etter 6 mnd. for å undersøke på nytt. Informanten forklarte at de på denne måten kunne melde bekymring til egen tjeneste dersom de måtte avslutte en sak med bekymring. Saken ble på denne måten vurdert på nytt igjen etter 6 mnd. Foreldrene ble informert om dette ved siste og avsluttende møte og kunne velge om de heller ønsket å samtykke til iverksetting av hjelpetiltak. Hvor reelt er egentlig foreldrenes samtykke i mange av sakene? Det kan tenkes at frykt og redsel for barnevernet bidrar til at foreldrene samtykker til tiltak, men at de nok i mange tilfeller egentlig ikke selv ser behovet for endring i familien (Haugland 2007). På den måten kan ulik forståelse av situasjonen føre til store utfordringer for barnevernets hjelpemandat.

Muligheten for å klare å komme i posisjon til iverksetting av hjelpetiltak og endringsarbeid i en familie vil nærmest være umulig i en slik situasjon, da det krever at foreldrene selv ser behovet for og ønsker endring. Det er en kjent sak at endringsarbeid krever en viss felles plattform som utgangspunkt og dersom familien ikke ser verken behov eller ønsker hjelp vil dette være vanskelig å få til. Endringsarbeid kan imidlertid også bestå av å endre den annens definisjon av situasjonen. Mange klienter trenger hjelp til en annen forståelsesramme dersom deres forståelsesramme for eksempel er preget av grunnløs redsel (Berge 2008).

Ulik definisjon av situasjonen handler ikke bare om relasjonen mellom klienten og barnevernet, men også mellom klientene, altså foreldrene kan ha en ulik forståelse enn det barna har og far og mor kan ha ulike forståelse. Dette er problemstillinger som

barnevernsarbeideren ofte møter på. Det vil da foregå en slags forhandling om hva som er selve definisjonen. Hvem av de involverte er med i forhandlingene? En slik forhandling krever at man har rettigheter og at man viser seg som en aktiv aktør i egen sak.

Barnet har i dag en rekke rettigheter og blir sett på som en aktiv aktør i egen sak.

Barnekonvensjonen og barnevernloven sikrer barnets rett til å bli hørt. Ifølge Barnekonvensjonen artikkel 12, har barna rett til å uttale seg, men ikke plikt til dette. Dette skaper en svært kompleks situasjon hvor det kan være opptil flere parter med ulik forståelse. En av informantene fortalte at de på tross av at foreldrene benektet vold hadde valgt å fortsette arbeidet i familien, på bakgrunn av barnets forklaring og uttalelser om vold. Barnets stemme ble dratt opp og frem, og som et utgangspunkt for arbeidet. I dette tilfellet gikk dette bra og resulterte i en bedret omsorgssituasjon for barnet. Det kan derimot i andre typer tilfeller være risikabelt for et barn å skulle ”mene” noe annet enn sine foreldre.

Barneverntjenesten ser ofte eksempler på hvor barn blir straffet for å ha fortalt om vold i hjemmet. Det kan også i mange tilfeller være belastende for et barn å ”bære” ansvaret for egen sak på sine skuldre. Det er derfor mange hensyn å ta når man bringer frem barnet som aktiv aktør i egen sak og legger barnesamtalen som et avgjørende og tungtveiende ”bevis” i saken.

Rettigheten som klientene har gir også ofte rom for makt til bruk av skjønn (Grimen 2009, 198). Foreldrenes rettigheter kommer derfor i andre rekke dersom de kolliderer med barnets rettigheter og vurdering av barnets beste. Dette kan føre til store konflikter mellom foreldre og barneverntjeneste. Et eksempel kan være samværssituasjonen etter en flytting av barnet. Barna og foreldrene har rette til å se hverandre men barnevernet må vurdere om dette er det rette for barnet ut fra de opplysningene som foreligger i den gitte situasjonen. Det hender derfor i sjeldne tilfeller, at foreldrene ikke får se barna på samvær med det første. Dette handler ofte om at sakens karakter er av så grov art at det blir vurdert som skadelig og for belastende for barnet å møte sine foreldre på det gitte tidspunkt.

Informantene fortalte om tilfeller hvor barnas interesse kom i konflikt med foreldrenes. Barnets beste må alltid komme først. Kvello (2010, 18) snakker om et lojalitetshierarki hvor barnet alltid skal være øverste prioritet for barnevernet. Dersom det ikke er slik er det ikke et barnevern. Et annet forhold ved samarbeidet mellom barnevernet og familien er at

barnevernloven plikter barnevernsarbeideren i å støtte foreldrene til å jobbe mot en endring og en bedring av omsorgen for barna for å forhindre en flytting. Samtidig som barnevernsarbeideren skal støtte foreldrene må de vurdere om omsorgen er god nok for barnet. Dette krever mye av barnevernsarbeideren og fokus på tid, ressurser og kommunikasjon blir rette mot foreldrene i større grad enn barna (Christiansen 2012, 10).

På denne måten kan man se at barnevernsarbeiderens daglig står i komplekse situasjoner hvor ulike familiemedlemmer har sine rettigheter i barnevernssaken, samtidig som barnevernsarbeiderens skal ta hensyn til de ulike perspektiv, forståelsene og definisjonene som de ulike individene har av situasjonen. På toppen av dette skal barnevernsarbeideren klare å skape rom for samarbeid og gode relasjoner.

I neste underkapittel tar jeg for meg en annet fokus ved barnevernsarbeiderens strategi i møte med klientene. Bruk av metoder i kontakten med familiene.

4.1.4. Metodebruk

Med metodebruk mener jeg en type strategi som barneverntjenesten kan bruke som en hjelp for å klare å arbeide mer metodisk og strukturert. Metodene kan brukes inn mot bestemte temaer som barneverntjenesten eller familien selv vurderer at de trenger hjelp med. Det er makt i bruk av metoder. Barnevernet har som beskrevet i tidligere kapittel flere metoder som jevnt brukes i arbeidet med familiene. I denne studien har jeg tatt for meg en metode som ble brukt av informantene i arbeidet med vold i nære relasjoner. Jeg vil også drøfte problemstillinger vedrørende generell bruk av såkalte manual- eller evidensbaserte metoder i barnevernet.

Ved begge barneverntjenestene ble det brukt samme metode i arbeidet med voldsproblematikk. Informantene ga uttrykk for at metoden de brukte var et verktøy som hjalp dem å strukturere arbeidet. Den ene av informantene beskrev det som at hun likte at det ble fordelt roller og ansvar og at det ble tydelig hva man skulle gjøre. Samme informanten trakk imidlertid frem at dersom barneverntjenesten ikke jobbet etter "Voldsprotokollen" i voldssaker, kunne det resultere i "rotete og tilfeldig" arbeid i saken og at dette ikke førte til noe godt. Informanten trakk også frem at det å jobbe etter en modell, førte til at man fikk

planlagt godt og fulgt opp barnet på en god og trygg måte, noe som ses på som svært viktig i en slik prosess.

Jeg er ikke kjent med forskning bak metoden som informantene brukte i voldssakene, men ut fra informasjon blir den beskrevet som en erfaringsbasert metode. Altså at barnevernsarbeidere selv har erfaring med voldsarbeid og konstruert et verktøy å bruke i møte med voldsutsatte barn og foreldre. Fokus i metoden synes å være at man skal raskt inn i familien. Noe som jeg tenker er positivt, både med tanke på å sikre barnet, men også det at familien blir en prioritert ”sak” som får tilbud om hjelp når de faktisk trenger det og ikke for sent.

Jeg ser mange positive sider ved å bruke metoder i arbeidet med familiene, men også utfordringer. Schjelderup (2005) mener metodebruk representerer en ”nytenkning” innen barnevernfeltet. Flere av metodene som brukes har som mål å nå familiene med tidlig intervensjon, og at man skal kunne arbeide på en forebyggende måte. De har også ofte som mål å skulle styrke evnen til mestring og redusere risikoen for at familiens problemer går videre til barna. Det skal forebygges at barna blir bærere av foreldrenes problemer (Ibid., 9).

Kan en gitt metode passe alle de individuelle familiene? Finnes det tilstrekkelig med undersøkelser vedrørende metodens virkning i det lange løp? Det er i dag mange debatter vedrørende såkalte evidensbaserte metoder. Noe av kritikken mot evidensbasert metodebruk er at det fratruer barnevernsarbeideren (eller profesjonsutøveren) sin mulighet til bruk av skjønn i arbeidet. Profesjonene, altså barnevernsarbeideren har makt. Det kan være et problem. Grimen mener at det derfor ligger et maktkritisk syn i evidensstenkingen, fordi makten som ligger i profesjonenes skjønn er vanskelig å kontrollere (Grimen 2009, 198). Kan man på denne måten si at metodene ”sikrer” klientene mer lik behandling?

På en annen side vil det jo alltid være et behov for å fokusere på familiene individuelt og med egne refleksjoner rundt hver situasjon man møter dem i. Er det da riktig å frata barnevernsarbeideren den makten det er å kunne bruke sitt skjønn i arbeidet slik at intervensjonen blir individuelt? Foucault mener at vårt skjønn vil være preget av makt, men at det er de ytre rammene som bestemmer hva skjønn kan avgjøre (Gosh 2007, 324).

Barna blir i barnevernsarbeid i dag sett på som aktive aktører og som subjekter i egen sak. Flere av informantene i denne studien ga uttrykk for at å lytte til barna var det viktigste og fortalte om barnesamtalen som viktig og prioritert del av arbeidet. En av informanten fortalte at det i enkelte saker kunne være tvil om vold hadde funnet sted, selv om barnet hadde fortalt om vold. Barnevernsarbeideren hadde uansett fokus på å ta på alvor det barna fortalte om og tro på dem. Informanten mente at hun kunne selv velge å tro på barnet selv om de var mange forklaringer i gjeldende sak som viste til at dette kanskje ikke hadde skjedd. Informanten ga uttrykk for at det viktigste var at barnet ble møtt av voksne som tok det barnet fortalte om på alvor. Gulbrandsen (2012, 60) påpeker imidlertid at det er uklart hvilken rolle barnet skal ha i flere av de manualbaserte metodene som nå er implementert i barneverntjenesten. Dette må jo ses på som negativt for barnets status som aktiv aktør i egen sak.

Flere av informantene i studien satte barnesamtalen som en høyt prioritert sak og flere hadde fokus på egen oppfølging av barnet parallelt med samarbeidet med foreldrene. Jeg tenker dette viser denne studien viser at informantene tok barnets uttalelser og behov for oppfølging på alvor. Dersom man skal behandle barnet som en aktiv aktør i egen barnevernssaken det ikke bare en samtale med barnet. Dette bør være en langtgående prosess (Christiansen 2012, 11) slik flere av informantene i studien viste til.

Informantene snakket om ”Voldsprotokollen/Klemmetsrudmodellen”, som om dette var noe de alltid brukte ved arbeid i familier med voldsproblematikk. I infoskriv vedrørende metoden står det at den ikke alltid skal følges slavisk og det oppfordres til å se hver enkelt families individuelle behov for fremgangsmåte (funnet i hefte/mal for bruk av ”Klemmetsrudmodellen” i saker hvor det er vold i nære relasjoner). Hva handler dette om? Hvordan ser man imidlertid de individuelle forskjellene på familiene gjennom bruk av metoder? Er for eksempel vold alltid det samme og krever det alltid de samme ”løsningene”? Noen mener at klienten får mindre makt ved bruk av metoder og at de kan bli forvandlet til faktorer og tilstander gjennom metodene (Backe-Hansen 2009). På en annen side kan det i noen tilfeller være effektivt med metodebruk.

En av informantene fortalte at hun ikke hadde lik fremgangsmåte med noen av familiene. Alle måtte behandles ulikt. Informanten satte spørsmålsteget med hvordan barnevernsansatte ofte satte alle familier med voldsproblematikk under samme tak. En av informanten mente at det i for stor grad ble jobbet etter en ”svart-hvit” tenkning innenfor voldsproblematikk. Hun

etterlyste mer kunnskap om dette og at man i større grad turte å tenke alternativt for å unngå så mange flyttinger av barn. Informanten beskrev det slik da han/hun satte spørsmålsteget med at man ikke behandlet slike saker mer individuelt: *”Det som er så vanskelig med vold er at det er tilfeldig hva man får til. På mange måter skjønner jeg at barnevernet jobber på denne måten fordi man må sette en standard.”*

Når man er kjent med at barnevernet strever med et kapasitetsproblem og at bemanningsnormen er langt fra det som FO i et skriv foreslo (april -2016) kan man se for seg at det å prioritere tiden som skal til for å jobbe med sakene med et individrettet fokus i hver familie krever mye. Haugland (2007, 270) beskriver barnevernsarbeiderens hverdag som travel. Mange barnevernsarbeidere er praktikere som i deres travle hverdag henter teoretisk kunnskap litt herfra og litt derfra. Gjerne fra det siste kurset de var på. Hun mener at barnevernsarbeideren ikke har tid eller overskudd til å lese fagbøker og vitenskapelige artikler hvor de kan sette seg inn i ny kunnskap innen fagfeltet. Dette mener jeg samsvarer godt med den hverdagen som mange barnevernsarbeidere opplever. Likevel mener jeg at rom for refleksjoner skaper gode vurderinger og bør prioriteres.

Jeg tenker at bruk av manualbaserte metoder og evidens tenkning i barnevernsfeltet kan ha sine ulemper og fordeler. Uansett vil ikke alle metodiske fremgangsmåter passe alle. Derfor tenker jeg at Marthinsen (2012) hadde et godt og balansert bilde over en situasjon som i aller høyeste grad kan sammenlignes med det barneverntjenesten står i ved strategi for å hjelpe familiene.

I mitt arbeid på familieavdelingen jobber vi ut fra et faglig fokus med å ikke være låst til en type behandlingsmetodikk. Vi skal være i stand til å møte familiene uten en forhåndsbestemt metode, vi skal være i stand til å tilby veiledning og hjelp ut fra det den enkelte familie beskriver som utfordringer. Vi jobber likevel med bestemte mål, planarbeid og måloppnåelse. Foreldrene er eksperter på sine barn og vi på avdelingen er eksperter på kommunikasjon- og samhandlingsmønstre i familier (Marthinsen 2012, 7).

4.1.5 Samarbeid med andre instanser

Samarbeid preger i stor grad dagens barnevern. Barnevernsarbeideren samarbeider med mange aktører i en barnevernssak. Det er samarbeid med barna, familien, andre sosialarbeidere, nærmiljøet, og samarbeid med andre etater og mellom ulike forvaltningsnivå

(Schjelderup 2005, 13). I voldssaker er det rutine at politiet kontaktes dersom det vurderes som riktig i den enkelte sak, og det skal alltid vurderes hvorvidt volden skal anmeldes. Det blir i slike tilfeller opprettet en etterforskning hos politiet parallelt med barneverntjenestens undersøkelse. I voldssaker er det også viktig med et sikkerhetsfokus og politiet er ofte en samarbeidspartner i slike situasjoner. Skole og barnehage har plikt å melde dersom barn forteller om vold.

Dersom man følger ”Voldsprotokollen/Klemmetsrudmodellen”, skal barnevernet snakke med barnet før man kontakter foreldrene, dersom meldingen handler om vold mot barn. I noen tilfeller har dette ført til at barnevernsarbeideren har blitt satt i en posisjon hvor de har måttet unnlate å informere eller unnlate å si det som det var til familien. To av informantene ved studien har retningslinjer på sitt barnevernskontor, som tilsa at barneverntjenesten ikke kunne informere foreldrene om en eventuell anmeldelse, før politiet hadde fått iverksatt etterforskningen og avhørt foreldrene. Dette førte til at informantene opplevde ubehag ved å måtte holde tilbake informasjon for familiene. En av informantene beskrev det som at hun/han følte han/hun løy for foreldrene. Dette fremsto som et stort dilemma for informanten som var tydelig på at han/hun ønsket åpenhet og tydelighet som utgangspunkt for sin relasjon til familien. Ved å måtte holde tilbake informasjon for familien trosser barnevernsarbeideren på mange måter det som skulle være grunnlaget for et godt samarbeid.

På en annen side krever en voldsmelding og en eventuell akuttvurdering et samarbeid mellom de instanser som er i kontakt med barnet. Dette krever også en sikkerhetstenkning fra barnevernets side. Både med tanke på barnets sikkerhet i en sårbar og ofte akutt situasjon men også barnevernsarbeiderens sikkerhet. Mor eller far kan også være i behov av beskyttelse av politiet. Min studie spisset seg ikke inn i dette temaet.

Skolen er en instans som ofte melder inn bekymringer om at barn er utsatt for vold. Dette er en instans som foreldrene ofte fra før av har et tett forhold til. Ved å jobbe etter ”Voldsprotokollen” innebærer det at man kontakter skolen eller barnehagen, for å gjennomføre en barnesamtale før det opprettes kontakt med foreldrene, dersom det er snakk om vold mot barnet. Dette for å sikre at foreldrene ikke får snakket med barna før barneverntjenesten får tatt opp bekymringen med barnet.

Hva gjør det med samarbeidsgrunnlaget mellom barneverntjenesten og familiene, at instanser som politiet og skolen har kontakt med barneverntjenesten om barnet uten at foreldrene er informerte om dette først? Hva gjør dette med relasjonen mellom barnevernsarbeideren og klienten? Hvordan preger det tillitsarbeidet at barnevernsarbeideren i noen tilfeller må samarbeide med politi, skole og barnehage uten foreldrene?

Kan det finnes andre løsninger som sikrer barnets beste i fokus og sikkerhetshensyn blir ivaretatt?

En av informantene var opptatt av dette. Hun/han opplevde dette samarbeidet med andre instanser "bak ryggen" på foreldrene som et "svik" mot familien, selv om hun/han også så nødvendigheten av dette. Dette beskriver en kompleksitet som jeg tenker er veldig vanlig i rollen som barnevernsarbeidere. Det er klart at denne maktutøvelsen det er å samarbeide med andre instanser uten at foreldrene eller barnet er en del av samarbeidet i stor grad vil svekke tilliten til barnevernsarbeideren. Fra barnevernsarbeiderens ståsted vil det ut fra denne modellen de jobber etter, være slik det må gjøres for å kunne sikre fra en eventuell alvorlig voldssak.

De ulike instansene som barneverntjenesten er i kontakt med har også ulike rammer, lovverk og fagkunnskap å forholde seg til. Dette kan også skape forvirringer hos klienten. Et strukturert og tett samarbeid er derfor viktig. Dette er imidlertid ofte vanskelig å få til. Hierarkier og atskilte systemer kan sørge for at profesjonene slipper å tenke helhetlig og i sammenhenger til enhver tid. For mange barnevernsarbeidere er det krevende å måtte ta stilling til et slikt helhetlig perspektiv (Haugland 2007, 258). Det er heller ikke sjeldent at barnevernet møter klienter som har både somatiske, psykiatriske, psykologiske, pedagogiske, sosiale og økonomiske vansker. Dette krever samarbeid. Alle tjenestene som er involverte i klienten på en eller annen måte har plikt til samarbeid, men de ulike hjelpeinstansene utgjør ikke alltid et helhetlig og koordinert system (Ibid., 359). På den andre siden kan man tenke seg at dette handler om flere ting. Som nevnt i tidligere sammenhenger i denne studien er personlig egnethet en viktig faktor når det handler om samarbeid. Mitt inntrykk er at det er barnevernsarbeiderens fokus å etterstrebe et godt tverrfaglig samarbeid. Alle informantene fortalte om samarbeid med andre instanser som et fokus.

4.1.6 *Avmakt*

En ting som informantene i denne studien hadde opplevd i møte med klienten var følelsen av avmakt. Barnevernsarbeideren kan opplevde avmakt på mange måter. Lovverk, rammer, kapasitetsmangel, ulik forståelse av situasjonen, avvisning fra klienter, motstand og manglende samarbeid er noe av det som kan føre til avmaktssituasjoner.

Avvisning er en stor del av avmaktsfølelsen. Levin (2001) beskriver avvisning i sin studie om diskurser i og om sosialt arbeid, som at klienter kunne komme med skjellsord rettet mot sosialarbeideren og at det i sosialarbeiderens daglige virke var stor grad av avvisning. To av informantene fortalte om at de hadde blitt avvist ved at foreldrene ikke kom til møter eller fremsto som avvisende i kontakten med barnevernet. Dette skaper i mange saker avmakt hos barnevernsarbeideren. Hos klienten handler nok avvisningen et forståelig behov for å beskytte seg og velger denne strategien i møte med barnevernet. Barnevernsarbeideren vil kanskje tolke den slik avvisning som en motstand mot samarbeid (Skau 2013, 66). Uansett fører en slik måte å kommunisere på til lite konstruktivt og i mange tilfeller til en høyere bekymring hos barnevernsarbeideren. Definisjonen av situasjonen kommer her inn igjen som en årsak til at barnevernsarbeideren og klienten ikke får til en god relasjon.

Informantene i denne studien fortalte om en avmaktsfølelse hvor deres definisjon av situasjonen ikke førte til endring i familien ved at foreldrene hadde en annen forståelse og samtykket ikke til hjelpetiltak. Den ene av informantene fortalt om avslutning av en sak hvor han/hun egentlig opplevde bekymring for barnets videre utvikling. Informanten beskrev det som frustrerende å være avhengig av foreldrenes samtykke for å kunne hjelpe barnet. Det var ikke annet å gjøre enn å avslutte saken da bekymringen heller ikke var høy nok til å iverksette tvangstiltak. Barnevernsarbeideren kan på denne måten oppleve avmakt til system og lovverk (Ibid., 38). Informanten fortalte imidlertid om en endring i rutine som skapte rom for at barnevernsarbeideren kunne henlegge med bekymring og på den måte ”ta opp saken igjen” etter 3 måneder eller 6 mnd. Dette skapte rom for å igjen kunne vurdere barnets situasjon ved gjenopptakelse av saken. Likevel var ikke dette noen garanti for at man ved neste undersøkelse kom i posisjon til å iverksette hjelpetiltak i hjemmet.

I de tilfellene som informantene fortalte om her, var ikke bekymringen høy nok for å kunne iverksette tvangstiltak, og barnevernet var avhengig av samtykke fra foreldrene til å kunne fortsette kontakten med familien (på tidspunktet hvor intervjuene ble gjennomført var ikke

lovendring i Lov av 17. Juli 1992 nr. 100 lov om barneverntjenester iverksatt. Lovendringen omhandlet hjelpetiltak under tvang § 4-4, som er gjeldende p.d.d.). Den 1.april 2016 trådte det i kraft en lovendring i Lov av 17. Juli 1992 nr. 100 lov om barneverntjenester § 4-4, som gir barneverntjenesten muligheten til å fremme sak for fylkesnemnda også når det handler om hjelpetiltak med endring som mål. Det man i barnevernet kaller endringstiltak. Fylkesnemnda kan altså vedta at en familie skal ta imot hjelp fra barneverntjenesten mot sin vilje. Det hadde vært interessant for meg å se nærmere på dette i denne studien, men da lovendringen ikke var trådt i kraft på tidspunktet for intervjuene ble ikke dette tema under intervjuene.

På tross av disse perspektivene tenker jeg at barnevernsarbeideren sitter med mer makt enn klienten i lys av sin posisjon og rolle (Haugland 2007), og blir til slutt den som definerer barnets beste i situasjonen. Det er likevel barnet som blir den skadelidende dersom barnevernet ikke kommer i posisjon til å hjelpe. En slik lovendring kan føre til at barnevernsarbeideren bruker lengre tid på å prøve å iverksette hjelp, hvor det kanskje i noen tilfeller likevel ikke er mulig å få til. Dette kan føre til at man står på samme sted som man gjorde før man fremmet saken og barnet blir den lidende part som har måttet leve i en destruktiv omsorgssituasjon lengre enn om barneverntjenesten hadde unngått å ”prøve for mye”.

Uansett så kan dette være et bidrag til at barnevernstjenestens opplevelser av avmakt i møte med klienten blir færre. Det er som jeg har tatt opp mange grunner til at klienter er avvisende i sin kontakt med barneverntjenesten. Og det er mange grunner til at foreldrene ikke samtykker til hjelpetiltak på tross av at barneverntjenesten vurderer at familien er i behov av det, men ulik forståelse og situasjonen må kunne ses på som en av årsakene til at samarbeidet mellom barnevernsarbeideren og klienten ikke alltid ender i en god relasjon og samarbeid.

5.0 Oppsummering og avsluttende drøfting

Målet med denne oppgaven har vært å få kunnskap om hvordan barnevernsarbeideren forstår og reflekterer over sin rolle i posisjonen mellom makt og hjelp. Dette har jeg undersøkt gjennom produksjon og analyse av intervju av fire barnevernsarbeidere, ved to ulike barnevernstjenester. Barnevernsarbeideren la frem totalt åtte saker for meg som ble grunnlaget for min analyse.

I teorikapitlet presenterte jeg studiens teoretiske forståelse hvor hovedperspektivet ble Meads interaksjonistiske perspektiv. Jeg trakk frem relasjon og makt som analytiske begrep og brukte også Foucault og Bourdieu i min forståelse av disse. Gjennom oppgaven har jeg også knyttet annen relevant teori opp mot de analytiske begrepene, og videre knyttet de opp mot de relevante temaene i teorikapitlet og etter hvert dilemmaene som jeg underveis har drøftet i analysen.

Før jeg går videre til avsluttende drøfting vil jeg se på generaliserbarheten av resultatene. Kan det som har fremkommet av min analyse være gyldig for andre enn de som var involvert i denne undersøkelsen? Det som har fremkommet av analysen i denne studien kan ikke ses på som noe som gjelder for alle som jobber i barneverntjenesten. Denne informasjonen må ses på som en tenkning som jeg har analysert frem i denne studien. Jeg ønsker å presentere resultatene som sannsynliggjorte forslag til kunnskap. Ikke absolutte påstander om at dette gjelder alle som jobber i barneverntjenesten. Jeg må ta i betraktning at også jeg har vært en del av den samme diskursen som de i denne studien. Jeg har på en side en aktiv og subjektiv involvering i studien. Min forforståelse og erfaring fra barnevernsarbeid farger nok mitt syn på informasjonen som har fremkommet. Jeg kan derfor ikke tilby ”nøytrale funn” i denne studien. Men likevel ser jeg på det som har fremkommet som et bidrag til noe å reflektere og diskutere rundt sammen med andre dilemmaer som finnes i barnevernsfeltet.

Jeg vil nå løfte frem noen punkter som jeg mener er sentrale resultater i oppgaven. Jeg vil foreta en avsluttende drøfting av funnene, og deretter se på deres relevans for barnevernets teoriplattform og praksis.

Å ta reflekterte vurderinger i barnevernsarbeid er viktig da de omhandler andre menneskers liv, barns liv. Barnevernets inngripen er derfor av stor betydning for familien det gjelder. Det å sitte i en posisjon med myndighet til å endre familiers liv krever respekt for ”den andre” og refleksjon rundt egen rolle.

Foucault har en ide om at makten er relasjonell og finnes i interaksjonen mellom mennesker. Både klienten og barnevernsarbeideren er på grunn av interaksjonene med hverandre en del av et maktspill som foregår mellom dem. Den har flere grader, og den reproduseres og transformeres gjennom konflikt og konfrontasjoner (Gosh 2007, 323).

Et funn jeg tenker fremkom som sentralt i analysen var barnevernsarbeiderens fokus på å legge til rette for at gode relasjoner skulle oppstå. Informantene la vekt på at tillitsarbeid var viktig for å få til en god relasjon. Dette så imidlertid ut til å være vanskelig å få til i mange saker. Barnevernets maktposisjon vanskeliggjør et slikt tillitsarbeid. Et annet resultat av funnene var at dette tillitsforholdet i stor grad preges av barnevernsarbeiderens grad av bekymring i familien. Det var tydelig at de sakene hvor barnevernsarbeideren hadde liten grad av bekymring ofte resulterte i gode samarbeid med foreldrene. Dette kan nok ses på som selvsagt, men likevel tenker jeg det forteller noe om at dette er selve kjernen som barnevernsarbeideren har å jobbe ut fra.

Informantene la stort fokus og stor vekt på å ”møte klienten der de er”, for å få et best mulig utgangspunkt for et samarbeid. Dette viste seg i flere av sakene å være en god og konstruktiv inngang til relasjonsbyggingen. Barnevernsarbeiderens fokus på voldsarbeidet ble i flere tilfeller ”lagt til side” for å starte med andre temaer i veiledningen, som foreldrene var mer opptatt av eller selv mente de trengte hjelp til. På denne måten fikk barnevernsarbeideren også innpass til å jobbe med voldsproblematikken i samtlige av sakene. Dette gjaldt ikke de sakene hvor voldsproblematikken var så alvorlig at man måtte handle akutt.

Barnevernsarbeideren la vekt på å ”intone” seg klienten i kommunikasjonsprosessene. Forenkling av språk og begreper ble et viktig fokus her. En av informantene mente at dette var noe av det viktigste man kunne gjøre for å legge til rette for en god kommunikasjon.

Funnene sier noe om at hvordan barnevernsarbeideren vurderer eller definerer bekymringen, kan videre påvirke grad av bekymring i saken. Grad av bekymring i saken kan igjen påvirke grad av tillit og samarbeid man kan forvente. Altså jo mer alvorlig sak, jo mindre blir tillitsforholdet mellom barnevernsarbeideren og klienten. Kan man i det hele tatt gjøre noe med dette? Eller må det være slik, med tanke på at barneverntjenesten har denne spesielle posisjonen hvor de skal være myndighetsutøvere men også solidariske og empatiske i sitt arbeid? Ser man bort fra dette fokuset så kunne det se ut som at barnevernsarbeidernes strategier for å komme i posisjon til samarbeid virket i stor grad. Flere av informantene kunne vise til godt samarbeid med barn og foreldrene, og at barnas omsorgssituasjon hadde bedret seg etter kontakten med barnevernet.

Tidligere undersøkelser vedrørende barneverns klienter har vist at økonomi ofte er et av mange andre problemområder familiene står i, samtidig som barnevernet krever at det jobbes

med relasjoner og samspill. Barneverntjenesten har ofte fått kritikk for at deres fokus som oftest dreier seg om familiens samspill og relasjoner når familien i tillegg står i annen problematikk (Andenæs 2004). Den emosjonelle omsorgen er viktig for barneverntjenesten når barnets beste skal vurderes, men familiene som er i kontakt med barneverntjenesten er ofte underpriviligerte og står ofte i mange utfordrende situasjoner på samme tid. Dette må tas med i betraktning, selv om man ikke av denne grunn skal legge mindre vekt på at et godt samspill mellom barn og foreldre er viktig.

Et annet funn i studien var at barnevernsarbeideren og klienten kunne ha ulike perspektiv og ulik forståelse av situasjonen. Dette skapte utfordringer da det er en kjent sak at endringsarbeid krever en viss grad av lik forståelse av situasjonen. Barnevernsarbeideren kunne her oppleve ulike perspektiv også innad i familien. Foreldrene kunne ha ulik forståelse seg i mellom, og barnet kunne ha en helt annen forståelse av situasjon (Mead 2005). Dette krevde et arbeid med å få til en tilnærmet lik definisjon av situasjonen, for å klare å få til et godt samarbeid med endring som fokus.

Barnet sto frem som en aktiv aktør i egen sak i samtlige av sakene som ble fremlagt for meg. Selv om barnevernsarbeideren var avhengig av et samtykke til hjelpetiltak fra foreldrene var det i flere av sakene slik at det var barnets uttalelser om vold det ble jobbet ut fra. Det ble sett på som viktig at barnet ble fulgt opp på en god måte uansett om foreldrene innrømmet vold eller ikke. I den manualbaserte metoden som barnevernsarbeideren brukte i voldsarbeidet var det et viktig fokus å snakke med barnet. I noen av sakene ble dette gjort før foreldrene ble innkalt til samtale og uten at foreldrene visste om det. Dette skapte rom for at barnets situasjon og grad av trygghet i hjemmet kunne bli vurdert før man tok opp bekymringen med foreldrene. På en annen side må man likevel kunne se på dette som utfordrende i arbeidet med å bygge et tillitsforhold med foreldrene. Som beskrevet og drøftet tidligere skaper det utfordringer at barnet skal være en aktiv aktør i egen situasjon hvor det er foreldrene som samtykker til deres deltakelse eller ikke (Christiansen 2012). Dette er et av de store dilemmaene i barnevernsarbeid. Hvordan hjelpe barn uten samtykke fra foreldrene der hvor bekymringen ikke er høy nok til tvangstiltak, men ikke lav nok til at man henlegger? Dette er et element jeg tenker er viktig å reflektere rundt selv om dette nok ligger på et høyere beslutningsnivå enn barneverntjenesten. Informantene i studien fortalte om flere situasjoner hvor de kjente på avmakt vedrørende dette dilemmaet. De tok opp mangler i lovverket og rammer som hindret dem i å hjelpe barnet.

Voldssaker krever et spesielt fokus på å trygge barnet og fokusere på barnet i et langtgående løp parallelt med samarbeidet med foreldrene. Barnesamtalen var generelt et fokus i arbeidet hos informantene i denne studien. Det har imidlertid vært en kritikk til de evidensbaserte metodene som barnevernet benytter, at barnet har fått liten plass (Gulbrandsen 2012). Videre har det vært rettet kritikk mot at evidensbaserte metoder tar over mye av barnevernsarbeiderens bruk av skjønn (Grimen 2009). Grimen (ibid,192) mener at evidensbaseringen neppe vil fungere som et universalmiddel, men heller ikke noe som er dømt til å mislykkes. Det som ikke passer et sted kan passe et annet sted.

For å oppsummere dette punktet mener jeg at ingen evidens- eller manualbaserte metoder kan erstatte en barnevernsarbeider med gode personlige egenskaper som bruker skjønn i samspill med klienten. De evidensbaserte metodene må kunne ses på som en supplement til barnevernsarbeiderens egne utøvereffekter. Jeg mener at man undergraver barnevernsarbeiderens kunnskaper om barn i omsorgssviktsituasjoner, ved å tenke at profesjonen kan oppnå troverdighet og gjennomslagskraft gjennom evidensbaseringen slik Grimen (2009) tar opp som et innlegg i evidensdebatten. For å kunne gjøre en god jobb innen barnevernsfeltet mener jeg at refleksjon og de personlige egenskapene står høyt. Haugland (2007, 256) mener at en helhetstenkning, kunnskap om behov, sammenhenger og evnen til refleksjon er avgjørende egenskaper for å kunne utøve barnevernsfaget på en god måte.

Barnevernsarbeiderens strategier i møte med klientene var et sentralt funn i studien. Deres måte å samhandle på preget relasjonen. Ut fra datamaterialet i denne studien er denne relasjonen preget av mange prosesser som skjer rundt klienten og barnevernsarbeideren. Blant disse kan man trekke inn prosessene med å skape tillit og samarbeid, hvordan dette igjen noen ganger fører til ulike perspektiv og ulik definisjon av situasjonen. Dette kunne igjen føre til at det ble vanskelig å arbeide med endring, da det ses på som viktig at endringsarbeid starter med en lik forståelse som utgangspunkt. Videre kan prosessen bære preg av avmakt som en følge av at barnevernsarbeideren ikke kommer i posisjon til å utføre sitt oppdrag.

Det er ut fra studiens funn slik at flere av informantene opplever at det mangler noe i lovverket, og at det er barna som lider under dette. Et sterkt fokus på både barnas rettigheter og deres rolle som aktiv aktør i egen sak gjør det ikke annerledes, når det fortsatt er

foreldrene som må samtykke til hjelpetiltak. Kanskje vil lovendringen som er nevnt i tidligere kapittel endre noe av dette?

Det er tydelig for meg at flere av de store dilemmaene i barnevernet handler om at det er behov for strukturelle- og kapasitetsmessige endringer. Dette for at barnevernet skal klare å håndtere den store oppgaven de er satt til. Mange barn i dag lider under at barnevernet ikke kommer i posisjon for å hjelpe, nettopp fordi inngangsporten til hjelp går gjennom foreldrene. Kapasitetsproblem og opplevelsen av avmakt preger barnevernsarbeiderens fokus og motivasjon for arbeidet i mange saker. Flere av informantene var sterkt preget av tanken på at barn de jobbet med ikke fikk den hjelpen de trengte, fordi foreldrenes manglende samtykke sto i veien. Dette mener jeg står i konflikt med det Kvello (2010) kaller for lojalitetshierarkiet.

Mine ønsker for studien er at mine funn om barnevernsarbeiderens refleksjoner om sin rolle, kan være en bidrag inn i debatten om hvordan øke kunnskapsnivået i barnevernet. Jeg tenker at funnene som omhandler refleksjoner, relasjoner, interaksjoner på ulike nivå, strategier, metodebruk og strukturelle forhold kan være et bidrag inn i en slik debatt.

Litteraturliste:

- Andenæs, Agnes. 2004. Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk Sosialt Arbeid*. 24:19-33.
- Bache-Hansen, Elisabeth. 2001. *Rettferdiggjøring av omsorgsovertakelse. En beslutningsteoretisk analyse av barneverntjenestens argumentasjon i en serie typiske saker om små barn*. Oslo. NOVA-rapport 2/01. I Andenæs, Agnes. 1997. *Fra usynlig offer til synlig aktør. Å ta dagliglivet på alvor i barnevernsarbeid*. Oslo. Ad Notam Gyldendal.
- Backe-Hansen, Elisabeth. 2009. *Hva innebærer et kunnskapsbasert barnevern?* Fontene forskning, nr.2 s.4-16
- Berge, Torkil og Arne Repål. 2008. *Håndbok i kognitiv terapi*. Oslo. Gyldendahl Norsk Forlag.
- Bourdieu, Pierre og Waquant, L.J.D. 1995. *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse*. Oslo. Det Norske Samlaget
- Bunkholdt, Vigdis og Mona Sandbæk. 2000. *Praktisk barnevernsarbeid*. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Christiansen, Øivin. 2012. *Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barnet som aktører?* Norges barnevern, 1-2:17-30.
- Egelund, T. 1997. *Beskyttelse af barndommen*. København. Hans Reitzels Forlag. I Reidun Føllesø. 2005. *Kritisk teori i sosialt arbeid*. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag
- Einarson, Hafdis. 1997. *Barnevernsarbeiderens personlige kompetanse*. Oslo. Tano Aschehoug. og L. Granli Aamodt. 1997. *Relasjonens betydning og betingelser i sosialt arbeid*. Oslo. Tano Aschehoug. I Bunkholdt, Vigdis og Mona Sandbæk. 2000. *Praktisk barnevernsarbeid*. Oslo. Gyldendal Norsk folag AS.
- Faureholm, Jytte. 1999. *Forældrekompetence i udsatte familier*. Empowerment i praksis. København. System. I Reidun Føllesø. 2005. *Kritisk teori i sosialt arbeid*. I Å analysere kritisk i lys av teori og erfaringer, red. Siv Olteidal. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag Kap. 7
- FN- sambandet. Barnekonvensjonen.
<http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-barnekonvensjonen>
- FO, Fagforbundet og LO, skriv om anbefalt bemanningsnorm i barnevernet april 2016.

- Follesø, Reidun. 2005. *Kristisk teori i sosialt arbeid*. I *Å analysere kritisk i lys av teori og erfaringer*, Siv Oltedal (red). Oslo. Gyldendal Norsk Forlag Kap.
- Gjertsen, Per-Åge. 2007. *Forebyggende barnevern*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Gosh, Flora. 2007. Magt og interseksjonalitet i sosialt arbeid. *Nordisk Sosial Arbeid* 4, 320-32
- Grimen, Harald. 2008. Profesjon og kunnskap. I: Molander, A og Terum. L (red.) Profesjonstudier kap.3. Oslo: Universitetsforlaget
- Grimen, Harald. 2009. *Debatten om evidensbasering –noen utfordringer*. I evidensbasert profesjonsutøvelse, red. Harald Grimen og Lars Inge Terum. Oslo. Abstrakt forlag.
- Gulbrandsen, Liv Mette, Sissel Seim og Oddbjørg Skjær Ulvik. 2012. Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid. *Sosiologi i dag* 3-4:54-78.
- Haavind, Hanne. 2000. På jakt etter kjønnede betydninger. I *Kjønn og fortolkende metode*. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning, red. Hanne Haavind. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag
- Haugland, Randi. 2007. *Med makt til å krenke*. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag.
- Haugli, Trude. (2007). ”Lov om barn og foreldre” i Jussens venner.
- Hutchinson, Gunn Strand og Siv Oltedal. 1996. *Modeller i sosialt arbeid. Fra ulike røtter til samme felt*. Tano-Aschehoug.
- Hyden, Margareta. 2000. *Forskningsintervju som relationell praktik*. I *Kjønn og fortolkende metode*. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning, red. Hanne Haavind. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag
- Isdal, Per. 2000. *Meningen med volden*. Oslo. Kommuneforlaget.
- Jarvinen, Margaretha og Nanna Mik Meyer. 2005. *Kvalitative metoder i et interaksjonistisk perspektiv*. Hans Reitzels Forlag
- Kvale, Steinar. 1997. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo. Gyldendal Akademisk
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. 2009. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag
- Kvello, Øyvind. 2010. *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag As
- Levin, Irene og Jan Trost. 1996. *Å forstå hverdagen*. Oslo. Tano-Aschehougs.
- Levin, Irene. 2001. *Diskurser i og om sosialt arbeid. I fra mottaker til aktør*, red. Mona Sandbæk. Oslo: Gyldendal
- Lov av 17. Juli 1992 nr. 100 Lov om barneverntjenester (barnevernloven – bvl) §§ 4-1 og 4-4.

- Marthinsen, Jørn Thomas. 2012. *Et kritisk blikk på evidensbaseringen i det statlige barnevernet: Hva virker og hvorfor?* Norges barnevern 1-2:59-69.
- Marthinsen E. Og M. Røe. 2004. *Fattig eller rik?-slik ungdommens er det.* Trondheim. NTNU
- Mead, George Herbert. 2005. *Sindet, selvet og samfundet.* København. Akademisk Forlag
- NOU 2012:5. Bedre beskyttelse av barns utvikling — Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet
- Penn, Helen og David Gough. 2002. *The price of a loaf of bread: some conceptions of family support, Children and society.* I Andenæs, Agnes. 2004. Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk Sosialt Arbeid, 24:19-33*
- Sandberg, Kirsten. 2009. *Barns rettsstilling i likekjønnede parforhold, I Arbeid og rett.* Oslo. Cappelen Damm Akademisk. I Kvello, Øyvind. 2010. *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner.* Oslo. Gyldendal Norsk Forlag AS
- Schjelderup, Liv, Cecilie Omre og Edgar Marthinsen. 2005. *Nye metoder i et moderne barnevern.* Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Schulz, Ida. 2005. *Kampen om at definere virkeligheten: Journalisten, forskeren og interviewet som et møte mellom to fletter* I *Kvalitative metoder i et interaksjonistisk perspektiv*, red. Margaretha Järvinen og Nanna Mik Meyer. Hans Reitzels Forlag
- Skau, Greta Marie. 2013. *Mellom Makt og hjelp.* Oslo. Universitetsforlaget.
- Slettebø, Tor. 2008. *Foreldres medbestemmelse i barnevernet.* Dr. Polit. Avhandling. Trondheim: NTNU. Side 47-84.
- Uggerhøj, Lars. 1995. *Hjælp eller afhængighed.* Aalborg universitets forlag. Ålborg. I Flora Gosh. 2007. *Magt og interseksjonalitet i sosialt arbejde.* Nordisk Sosial Arbeid. 4.
- Veland, J. 2004. *Barnevernets rammebetingelser og legitimitet.* Oslo. Univeristetsforlaget. I Liv Schelderup, Cecilie Omre og Edgar Marthinsen. 2005. Bergen. *Nye metoder i et moderne barnevern.* Bokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Villadsen, Kaspar. 2007. "Skabelsen av det moderne subject: Magt og subjektivitet hos Weber, Elias og Foucault." *Antropologi nr.55, 85-110.*
- Vindegg, Jorunn. 2009. *Evidensbasert sosialt arbeid.* I *Evidensbasert profesjonsutøvelse*, red. Harald Grimen og Lars Inge Terum. Oslo. Abstrakt forlag.
- Weber 1971. I Slettebø, Tor. 2008. *Foreldres medbestemmelse i barnevernet.* Trondheim.

Vedlegg:

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Mellom makt og hjelp i barnevernet”

Bakgrunn og formål

Det er en kjent sak at barnevernets arbeid i stor grad handler om å iverksette hjelp til familier som er i behov av det. Motstand og ulik måte å forstå endringsbehov på fører ofte til at barneverntjenesten også må ta i bruk makt for å komme i posisjon til å verne og hjelpe barnet.

Bakgrunnen for prosjektet kommer fra egen erfaring fra barnevernsarbeid hvor det i komplekse barnevernssaker ofte svinger mellom bruk av hjelp og bruk av makt i kontakten med klienten. Jeg ønsker å finne ut av hvordan barnevernsarbeidere selv reflekterer over denne rollen de besitter, hvor de arbeider i en konstant posisjon mellom makt- og hjelpeperspektivet. Jeg ønsker å undersøke dette ved å intervjuer barnevernsarbeidere om konkrete saker de jobber med.

For å kunne fokusere mer spesifikt på selve rollen mellom makt og hjelp har jeg valgt å ta for meg saker som omhandler vold i nære relasjoner. Dette er ofte saker som jeg tenker tydeliggjør denne todelte rollen ytterligere.

Prosjektet er en del av en mastergrad i sosialfag, studieretning barnevern, ved Høgskolen i Oslo.

Utvalget er trukket fra 3 ulike barnevernkontor i Oslo kommune.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer at du deltar på et 1-2 timer langt intervju der du på forhånd har tenkt gjennom og forberedt 2 saker, der vold i nære relasjoner er bekymring. Det er ønskelig at en av sakene er en avklart voldssak hvor foreldrene i saken er enige om bekymringen og at en av sakene er en uavklart voldssak hvor foreldrene ikke er enige i at vold har blitt utført.

Mine spørsmål i intervjuet vil handle om gangen i saken fra mottatt melding, med et fokus på hvordan vurderinger ble tatt underveis ut fra et makt- og hjelpeperspektiv.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg som student som vil ha tilgang til personopplysninger og opptak av intervju vil bli lagret og ivaretatt konfidensielt på Mac med kode og i låsbart skap.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.15 og alle personopplysninger og opptak vil da bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Eva Kristin Hansen på telefon 416 75 487 eller e-post: s139663@hioa.no. Du kan også kontakte min veileder Liv Mette Gulbrandsen på tlf 67 23 50 00 eller e-post: liv-mette.gulbrandsen@hioa.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, er villig til å delta og samtykker til å bli intervjuet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)